

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**“1923-2013” YILLARI ARASINDA, GÖRSEL SANATLAR KAPSAMINDA
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE KÖYLÜ ROMANTİZMİ**

(Yüksek Lisans Eser Metni)

Hazırlayan:
20096165 Azime SARITOPRAK

Danışman:
Yrd. Doç. Yasemin Nur ERKALIR

İSTANBUL- 2017

Azime SARITOPRAK tarafından hazırlanan “1923-2013” Yılları Arasında, **Görsel Sanatlar Kapsamında Türkiye Cumhuriyeti’nde Köylü Romantizmi** adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince **Oybirliğiyle / Oyçokluğuyla** Yüksek Lisans Eser Metni olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 09 / 06 / 2017

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi : Yrd.Doç. Yasemin Nur ERKALIR (Danışman)

Jüri Üyesi : Doç. Evrim Özlem KAVCAR (Mardin Artuklu Üniv. Öğr.Üy.)

Jüri Üyesi : Yrd.Doç. Can AYTEKİN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖNSÖZ.....	II
ÖZET.....	III
SUMMARY.....	IV
RESİMLER LİSTESİ.....	V
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	1
1.3. Çalışmanın Yöntemi.....	1
2. GEÇMİŞİM, GEÇMİŞİM.....	2
3. COĞRAFYAMDA KÖYLÜ ROMANTİZMİ.....	13
3.1. Coğrafya.....	13
3.2. Parçalanmış Romantizm.....	16
3.3. Coğrafyamda Köylü Romantizmi.....	18
3.3.1. Orda Bir Köy Var Uzakta.....	23
3.4. Genel Coğrafya.....	29
3.4.1. Göç.....	30
3.5. Yerel Coğrafya.....	34
3.5.1. Kartografya Üzerine Düşünmek.....	37
4. YOLÜSTÜ KÖYÜ.....	41
4.1. Yukarı.....	44
4.2. Okulun Duvarı.....	48
4.3. Ahana Dahana.....	50
4.4. Bir Ağaç Olsaydım.....	52
5. KÖYLÜ ROMANTİZMİ FORMU.....	55
5.1. Benim Formum.....	62
5.1.1. Orası.....	68
5.1.2. Manifesto Olsun Diye Yazdım.....	77
5.1.3. Azime'nin Resim Listesi.....	79
6. SONUÇ.....	81
7. KAYNAKLAR.....	82
8. ÖZGEÇMİŞ.....	85

ÖNSÖZ

Çalışmamda bana yol gösteren, başaramayacağımı düşündüğüm her an sevgiyle beni motive eden, güvenle yazı yazmamı, kendimi tanımamı, bu çalışmamın var olmasını sağlayan canım hocam, danışmanım Yrd. Doç. Yasemin Nur'a; her zaman her koşulda bana inanan ve beni destekleyen biricik aileme, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sevgili iş arkadaşlarıma, tüm eğitim hayatım boyunca maddi manevi yanımda olan, bu metni yazmama vesile olan herkese; çeyrek altınla beni motive eden değerli arkadaşım Özge Papakçı'ya; sabırla "Ne zaman bitiyor?" diye soranlara ve "E! Bitir artık!" diye strese sokanlara; varlığından haberdar olduğum her şeye ve herkese; köyüme, ağacıma, güneşime ve elbette ki eşime, Burak Sarıtoprak'a çok teşekkür ediyorum.

Azime SARITOPRAK

ÖZET

Bu çalışmanın başlangıç sürecinde doğan sancılar, yaptığım başlık önerilerinin defalarca red alması, son aşamada var olan başlığın doğmasına ve çalışmanın adının bu olmasına sebep oldu. Esasında gönlümden geçen başlık ve çalışmamı temsil eden isim; **“Coğrafyamda Köylü Romantizmi”**dir. Çalışmanın okumasını yaparken bunu göz önüne almanızı dilerim.

Çünkü başlıkta sunulan tarihler ve görsel sanatlar alanının geneline dokunan bir araştırma çalışmasından öte; coğrafyamda köylü romantizmini kendi hikayem ve bakış açımdan, görsel sanatlar alanını bahane eden bir anlatımla, tamamı birbiriyle bütün bir edebi metne dönüşen, sanat tarihine bile kendi duygu ve yorumlarımla yaklaştığım bir eser metnidir bu.

Köylü romantizmi denilince akla ilk gelen Yurt Gezileri sürecinin çalışmada yer bulamamasının sebebi de, tamamıyla benim yaşadığım, deneyimlediğim “Köylü romantizmi” durumuna zıt bir durum olmasıdır.

Hayatımdan ve hatıralarımdan çıkışla yazdığım metinlerde, aslında bir “köylü romantizmi” formunu betimledim. Burada yaşıyorken orayı düşündüm, hatırladım; bana orayı hatırlatan elemanları sundum.

Ortaklık kurduğum eserlerin hissettirdiklerini, onları üreten sanatçıların bu duruma olan reflekslerini yorumladım. Yalnızca köylü olmanın, köyden uzak olmanın ötesinde; yaşamak istenilen bir yere özlemin, değişen zamanla yerelliğin ötesinde evrensel bir özlemin varoluşunu keşfettim.

ANAHTAR KELİMELER: Coğrafya, Köy, Köylü, Köylü Romantizmi, Yer-Yurt, Göç, Özlem, Form

SUMMARY

At beginning of this labor with its pain, due to the timeless refusals of the title of my work, all those circumstances gave birth to this actual title as my labor. The title which would be covering my work would be "Peasantry Romantism in My Geography".

This work is beyond a research which requires detailed search on visual art scene in the timeline presented inside the actual title. This work contains my personal approaches and feelings towards art works which I found related with me and my story. I tired to depict Peasantry Romantism with more literary tendecies using visual art as an excuse- as a tool to tell my personal story.

The reason one could not find a specific part for "Country Travels" period is that it is almost opposite to what I had experiencing "Peasantry Romantism".

I commented on the affect of the art works I felt connected with and the reflexes of the artists.

Beyond the idea of being a peasant and being far away from the village, I sensed an universal longing to a living place and to locality.

KEY WORDS: Geography, Village, Peasant, Rural Area, Territorialization, Migration, Longing, Form

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1.1.	Akasyalar , Kağıt üzerine karakalem, 20x30cm, 2005.....	2
Resim 1.2.	Muharrem Amcamlar , Kağıt üzerine karakalem, 20x30cm, 2005	3
Resim 1.3.	Bahçede Asma , 30x20cm, 2005	4
Resim 1.4.	Babaannem , 29x21cm, 2006	5
Resim 1.5.	Tandır , 30x20cm, Kâğıt üzerine mürekkepli kalem, 2009.....	6
Resim 1.6.	Tandır başında , 29x21cm, Kâğıt üzerine boya kalem, 2009.....	6
Resim 1.7.	Dikiş nakış kursundan bir motif örneği.....	7
Resim 1.8.	Köyden getirdiğim figür (Nuri) ve mikroskop , 2010.....	11
Resim 3.1.	Yolüstü Köyü İlkokulu bahçesinden fotoğraflar , 2010.....	18
Resim 3.2.	Yolüstü Köyü İlkokulu bahçesinden fotoğraflar , 2010.....	19
Resim 3.3.	İnstagram paylaşım fotoğraflarımdan , 20-29 Haziran, 2015.....	24
Resim 3.4.	İnstagram paylaşım fotoğraflarımdan , 30 Haziran-25 Eylül 2015.....	25
Resim 3.5.	İnstagram paylaşım fotoğraflarım , 25 Eylül-2 Şubat 2016	26
Resim 3.6.	İnstagram paylaşım fotoğraflarımdan , 2-6 Şubat 2016.....	27
Resim 3.7.	İnstagram paylaşım fotoğraflarımdan , 4 Mayıs-20 Mayıs 2017	28
Resim 3.8.	Leylek Yuvası , Tuval üzeri yağlıboya, 70x50cm, 2006.....	33
Resim 3.9.	İhsan Oturmak, Mezopotamya'dan Mezopotamya'ya , 120x120cm, 2015	34
Resim 3.10.	"Google Earth Bakışı" kitapçık sayfaları, 9x11cm, 2017	35
Resim 3.11.	Hiç Var Olmamış Gibi , Ahşap Yerleştirme, 2009-2010	39
Resim 4.1.	Kamenice Kalesi , 1693.....	43
Resim 4.2.	Evimizin önünden görüntü , Yolüstü Köyü	44
Resim 4.3.	"Ruhların Kaçışı" filminden bir sahne, 2001	45
Resim 4.4.	Okulun Duvarı-1 , Tuvale fotoğraf baskı üzeri mürekkepli kalem, 32x42cm, 2015	48
Resim 4.5.	Okulun Duvarı-2 , Tuvale fotoğraf baskı üzeri mürekkepli kalem, 32x42cm, 2015	48
Resim 4.6.	Okulun Duvarı-7 , Tuvale fotoğraf baskı üzerine mürekkep, 32x42cm, 2015	49

Resim 4.7.	Okulun Duvarı-13 , Tuvale fotoğraf baskı üzerine mürekkep, 32x42cm, 2015	49
Resim 4.8.	Okulun Duvarı-14 , Tuvale fotoğraf baskı üzerine mürekkep, 32x42cm, 2015	49
Resim 4.9.	Okulun Duvarı-8 , Tuvale fotoğraf baskı üzeri mürekkep, 32x42cm, 2015	50
Resim 4.10.	Okulun Duvarı-15 , Tuvale fotoğraf baskı üzeri mürekkep, 32x42cm, 2015	50
Resim 4.11.	Yolüstü Köyü İlkokulu'ndan , Yolüstü Köyü, 2010.....	50
Resim 5.1.	İbrahim Çallı, Hatay'ın Anavatan Hasreti , Tuval Üzeri Yağlıboya, 94x120cm, 1935.....	55
Resim 5.2.	Abidin Dino, Yörük Kadın	55
Resim 5.3.	Cevat Dereli, Tarla Dönüşü , Duralit üzerine yağlıboya,75.5x111.5cm	55
Resim 5.4.	Neşet Günal , Litografi	55
Resim 5.5.	Orhan Peker, Mandalar , Litografi, 57.5x47.5cm	55
Resim 5.6.	Orhan Peker, Gülibik , Kağıt üzerine pastel, 30x19.5cm	55
Resim 5.7.	Gülsün Karamustafa, Mistik Nakliye , Yerleştirme, 1992.....	56
Resim 5.8.	Nedim Günsür, Cambaz , 25x49cm, Tual üzeri yağlıboya.....	56
Resim 5.9.	Melike Kılıç, Çamaşır Şehir , Kâğıt kesme, Çap 30cm, 2012 (Detay)	56
Resim 5.10.	Deniz Aktaş, Yok Yerler II , Kâğıt üzerine mürekkepli kalem, 120x150cm, 2016	56
Resim 5.11.	Büyükbabamın el yazısı	57
Resim 5.12.	Büyükbabamın el yazısı	57
Resim 5.13.	İhsan Oturmak, Stratejik Güzelleştirme , Enstalasyon (Kerpiç, Toprak, Saman, Taş), 2017.....	58
Resim 5. 14.	Bedri Rahmi Eyüboğlu, İstanbul , Kağıt üzerine guaj, 70x70cm, 1952.....	59
Resim 5.15.	Ahmet Doğu İpek, İkinci Hasat , Kağıt üzerine grafit, 75x150cm,2015	60
Resim 5.16.	Miyazaki Buradaydı-9 , Kağıt üzeri suluboya, 20x19cm, 2010.....	62
Resim 5.17.	Miyazaki Buradaydı-11 ,Kağıt üzeri suluboya, 20x19cm, 2010.....	62
Resim 5.18.	Miyazaki Buradaydı-15 , Kağıt üzeri suluboya, 20x19cm, 2010.....	63

Resim 5.19. Miyazaki Buradaydı-16 , Kağıt üzeri suluboya, 20x19cm, 2010.....	63
Resim 5.20. Keşke kılıçığım olmasaydı , Tuval üzeri akrilik, 140x190cm, 2011....	63
Resim 5.21. Sümüklü Mendillerim-6 , Peçete üzeri karışık teknik, 23x37cm, 2011.....	64
Resim 5.22. Sümüklü Mendillerim-8 , Peçete üzeri karışık teknik, 23x50cm, 2011.....	65
Resim 5.23. Tohtadın mı? , Tuval üzeri akrilik, 100x180cm 2012	65
Resim 5.24. Neydiyon Hemi? , Tuval üzeri akrilik, 100x180cm, 2012.....	66
Resim 5.25. Aman Heri! , Tuval üzeri akrilik, 100x180cm, 2012.....	66
Resim 5.26. Öllüğünkörü , Tual üzeri akrilik, 100x260cm, 2012	67
Resim 5.27. Mamir mi? , Tual üzeri akrilik, 160x260cm, 2012	67
Resim 5.28. Orası , Kağıt üzeri karışık teknik, 70x200cm, 2012	68
Resim 5.29. Reçete Defterinden , 20x14cm, Kağıt üzeri boya kalem, 2013.....	70
Resim 5.30. Reçete Defterinden , 20x14cm, Kağıt üzeri boya kalem, 2013.....	70
Resim 5.31. Reçete Defterinden , 20x14cm, Kağıt üzeri boya kalem, 2013.....	70
Resim 5.32. Reçete Defterinden , 20x14cm, Kâğıt üzeri boya kalem, 2011.....	71
Resim 5.33. Reçete Defterinden , 20x14cm, Kâğıt üzeri boya kalem, 2011.....	71
Resim 5.34. “Miyazaki Buradaydı” sergisinde Reçete Defterine yazılan notlar , 2011	72
Resim 5.35. Eser metni konusu başvuru formu , 3 Mayıs 2011	73
Resim 5.36. Kabul edilmek , Kağıt üzeri mürekkepli kalem, 21x14cm, 2011	74
Resim 5.37. Tipeksliyim , Siyah karton üzeri tipeks, 10x30cm, 2011	75
Resim 5.38. “22.01.2012-02.05.2012” , 8', Video, Loop, 2012	75
Resim 5.39. “22.01.2012-02.05.2012” , 8', Video, Loop, 2012	75
Resim 5.40. “22.01.2012-02.05.2012” , 8', Video, Loop, 2012	76
Resim 5.41. Teksin , Kağıt Kesme, 23x24cm, 2016	76
Resim 5.42. Uzaklaş , Kağıt Kesme, 50x35cm, 2016	77
Resim 5.43. Çalındık , Kağıt Kesme, 24x23cm, 2016.....	78
Resim 5.44. Unuttu , Kağıt Kesme, 31x35cm, 2016.....	79

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmamın amacı, kendimi, bulunduğum yeri, özlediğim yere bakarak, 'burayı' 'oraya' bakarak, tanımlama ve anlamlandırma arayışıdır. Durumun neticesinde açığa çıkan duyguyu görsel sanatlar alanındaki üretimlerine yansıtan sanatçıları bulma ve hayatıma dokundukları noktaları gösterme çabasıdır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Çalışmam, 1923 tarihinden bugüne gelen, doğduğum ve var olduğum coğrafyanın sınırlarında gezinen, kendi yaşanmışlıklarına ve arayışlarına denk gelen sanat durumlarını kapsamaktadır. Yaşamımı sürdürme biçimim ve sanat üretimim sırasında, hissettiğim tüm duygu ve düşüncelerimi, özlemlerimi, isteklerimi geçmişimle bugünümde, orayla burada görme halimi anlatır.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmamın yöntemi daha çok bana dönüktür. Geçmişimle bağdaştırdığım değişmeceli anlatımlar çerçevesinde, bulunduğum yerde 'burada' açığa çıkan duygu ve düşüncelerimden metinler oluşmuştur. Bazen metinler ardından sanat yapıtı, bazen de sanat yapıtı ardından metinler sıralanmıştır. 1923'ten bugüne gelen süreçte ki, ortaklık kurulan, yakınlığı bulunan sanatçılar izlenmiş ve yorumlanmıştır. Karmaşadan, sahtelikten uzak, doğal, içten ve olabildiğince samimi bir anlatım dili seçilmiştir.

2. GEÇMİŞİM, GEÇMİŞİM

Ocakta doğdun dediler. Sanırım ilkokula başlayana kadardı, annemin beni ocağın üstünde doğurduğunu hayal ettim, öyle sandım. Kış çocuğu olmak hep hoşuma gitti, çünkü baharı selamlamıştım. Baharları çok severim. İlk baharı da, son baharı da...

En eski hatırladığım şey ne diye düşünüyorum. Aklıma Sündüs annemle pancar toplamaya çıktığımız zaman geliyor. Bele bir önlük takılır, ele bir bıçkı alınır, dağ tepe gezilir, pancarlar toplanırdı. Ben toplamazdım, Sündüs annem toplarken onun yanında etrafı izler, ne varsa yanımda yöremde sever, seyrederdim. Çiçeklerle, böceklerle oynar, ilginç taşları toplar, toprağa resimler çizerdim, kırmızı gelincikler ve sarı çiğdemler hala gözümün önündeler...

Resim 2.1. **Akasyalar**, Kağıt üzerine karakalem, 20x30cm, 2005

İlkokulu köy okulunda okudum, evimizin yanı başındaki güzel okulumuz. Bahçesinde domates yetiştirir, çam ağaçlarının altında resimler yapar, sahasında bol bol futbol maçları yapardık. Ben çok iyi futbol oynadığım için Mehmet Hocam kız takımı kurup beni başkan yapacağını söylerdi, şimdi buna inandığımı hatırlıyorum. Kış aylarında sınıfımızı soba ısıtırdı, Elmas Yengemiz yakardı sobamızı, hepimiz sobanın basında durmak isterdik; ama Mehmet Hocamız ceplerimize sıcaklığı doldurtur, sıramıza gönderirdi bizi, buna da inanırdım ve ısınırdım.

Şimdi aklıma; Hasan Hocanın kokulu silgilerimizi zararlı olduğu için sobaya attığı an geldi. Keşke atmasaydı. O zaten matematiğim iyi olmadığı için, matematik dersinde beni hep pataklardı. Okuldan ayrıldığında arkasından en çok ağlayan öğrencisi ben olmuşum yine de.

Resim 2.2. **Muharrem Amcamlar**, Kağıt üzerine karakalem, 20x30cm, 2005

Okulumuzda 1. 2. ve 3. sınıflar aynı sınıfta, 4. ve 5. sınıflarda diğer sınıfta ders yapardı. Yerli malı haftası kutlamalarına bayılırdım. Sümeyye'nin annesi rengi bir garip kakaolu kek yapardı ve ben çok severdim. Kütüphanemizde kitaplarımızı okur, Fen Bilgisi dersinde laboratuvarımıza giderdik. O zaman adı Nuri olmayan Nuri ile,

laboratuvar maceralarımızın ardından yolumuzun böyle çakışacağını tahmin edemezdik tabii ki. (Bkz. Resim 2.8) İlkokulum boyunca beş öğretmen değiştirdik, hepsi ayrı bir dünyaydı bizim için; ama Müjgân hocamız başkaydı. Bize güzel ve saygılı konuşmayı, önyargılı olmamayı öğreten oydu ama akşamüstü gökyüzünün turuncuya, mora dönüştüğünden haberi yoktu. Okulumuzdan ayrılacağı zaman, gül yapraklarına ismini yazmış ve sınıfı çiçeklerle süslemiş, onu öğretmen marşıyla selamlamış, ağlamaktan marşı yarıda bırakmış ve bitirememiştik. Bir defasında kadın bir öğretmen geldi, ismini bile hatırlamıyorum. Oktay resim yapmış, evi maviye boyamış ve kenarlarını siyah kalemle çizmişti. Bu kadın öğretmenimiz ona şöyle söyledi: “Eğer ev maviyse kenarları da mavidir, siyah olmaz!”

Resim 2.3. **Bahçede Asma**, 30x20cm, 2005

Sınıfta en iyi resim çizen kişi, en yakın arkadaşım Gülsemin'di, ben ondan sonra geliyordum. Hep kitaplardan bakarak kopya resimler çiziyordum. Her sabah andımızı okurduk, Mehmet Hoca andımız öncesinde bize mutlaka o gün için önemli bir konudan bahsederdi kısaca, basit ama önemli şeyler öğrenirdik o sırada. Teneffüslerde bayrak direğinin etrafında döner, günün popüler şarkılarını söyledik, gugalı taş, elim sende, yakalambaç, saklambaç oynardık. Bir de yerden yüksek.

Ağaçların etrafı evimiz olurdu. Okulumuzun bahçesinde akasya ve çam ağaçları vardı; hala da varlar, sanırım geriye yara almadan kalan tek şey onlar...

Resim 2.4. **Babaannem**, 29x21cm, 2006

Okuldan çıktığımız zaman Gülsemin ile ödevlerimizi dışarıda yapardık, çimlerin üzerinde ve bazen bizim kapının önünde, bazen onların kapısının önünde... Bizim evimizin karşısında kocaman bir tarla var, ben hep o tarlanın deniz olduğunu hayal ederdim. Suyu hep görmek istemiş olmalıyım ki, kendimce minik manzaralar yaratırdım; beyaz dikdörtgenden plastik tabakların içine, birazcık yosun, birazcık taş ve cam kırığı atarak üzerine su doldurur ve onu seyrederdim. En çok oynadığımız oyunlardan birisi evcilikti. Çöplerden evler kurar, büyür, iş kadını olur, bebeklerimizle hayallerimizi canlandırırız.

Resim 2.5. **Tandır**, 30x20cm, Kâğıt üzerine mürekkepli kalem, 2009

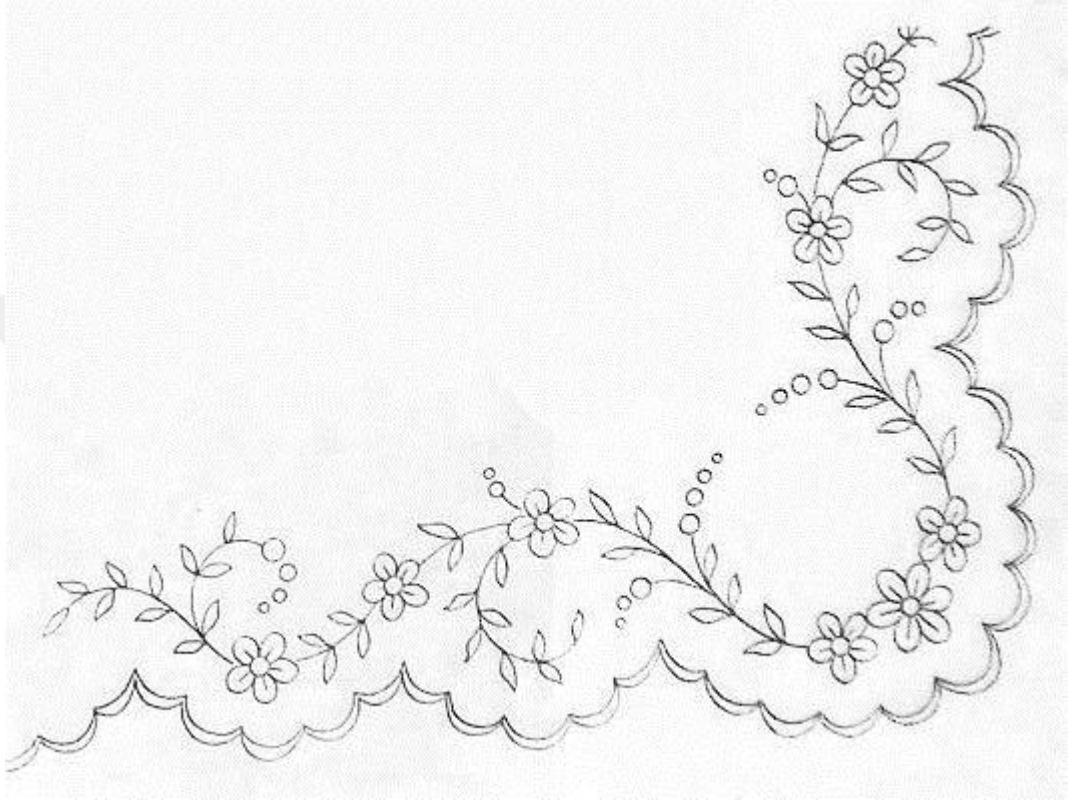

Resim 2.6. **Tandır başında**, 29x21cm, Kâğıt üzerine boya kalem, 2009

Ben ağaçlara tırmanmayı ve çatılara çıkmayı çok severdim, gün batımında ve yağmur sonrasında banyomuzun tavanına tırmanmak çok hoşuma giderdi. Orada oturup öylece gökyüzünü, bulutları ve ağaçları izlerdim. Tüm kuzenler bir araya geldiğimizde de meyve ağaçlarımızın tepesinden inmezdik. Kümesimizin çatısında oturur elmalar yerdik. Vişne ve erik ağaçlarımız; hepsi birer arkadaştı sanki, hele o dut! En masalsı, dev, heybetli ağacımız. O kadar büyüktü ki; dutları dökerken kullandığımız o koca sofranın altına örtüsü yetmezdi. Ve ben küçükken; kavak ağaçları kadar uzayıp büyüyeceğimizi sanırdım. Çam yapraklarından kolyeler, çalılardan çadır yapardık. Köyümüzün ormanı vardı, bahar geldiğinde iki haftada bir ormana pikniğe giderdik okulca.

Bir de milli bayramlar vardı tabi, şölen havasında geçerdi ve ben her seferinde şiir okuma başarısı alırdım. Belki de bunun etkisiyle ilkokul zamanlarımda, hep şair olmayı hayal ettim. Bayramlarda folklorlar oynar, yarışmalar yapar, şarkılar söyledik ve tüm ailemiz, akrabalarımız orada olurdu, bu da bizi onure ederdi. Ama eğer tören vaktinde yağmur yağarsa, ıslandıkça yemenilerimiz bembeyaz gömleklerimizi kırmızıya boyayıverirdi. Köy meydanında köy odası vardı ve burada ablalarımız ve

annelerimize dikiş-nakiş kursu verilirdi. Onlarında sergileri yapılırdı, onlarda bununla gururlanırlardı. Ben ablaamlara çeyiz için yaptıkları örtülerinin motiflerini çizerken yardımcı olurdu; parşömen kâğıdını da öyle tanıdım. (Resim 2.7)

Resim 2.7. Dikiş nakış kursundan bir motif örneği

Köy meydanında Mavili adında çeşmemiz vardı, oradan su içerdik ama onun etrafında oyun oynamazdık. Çünkü köy meydanındaydı ve etrafında hep köyün erkekleri oturuyor olurdu. Bu yüzden oyun oynamak için Harmanlar Pınarını tercih ederdik. Bir de yazları Kuran kurslarımız vardı; köyün tüm çocukları olarak orada toplanırdık sabahları, şimdi bildiğim tüm duaları orada öğrendim. O zamanlar İstanbul'dan, Ankara'dan misafirlerimiz gelirdi ve ben onlara hep özenirdim. Başka bir şehirde; hatta şehirde yaşama duygusuna belki; ama ne zaman ki 5. sınıf bitti ve köyden şehre okula gitmeye başladım, o zaman şehir yaşamına özentim bitti.

Artık devlet 8 yıllık eğitimi zorunlu kılmış, ilkokullar, ilköğretime çevrilmiş, taşımali sistem gelmiş, öğrenciler bedavaya köyden şehir okullarına taşınmaya ve öğle yemekleri de devlet tarafından verilmeye başlanmıştı. Köyde gündüzleri hiç çocuk yoktu, sabahları andımız okunmuyor, ormana pikniğe gidilmiyor, bayramlar

kutlanmıyor ve tabii her aile çocuğunu bayram töreninde izleyemiyordu. Okulun kapısı kilitletti. Bir süre öylece bekledi, suskunca... Ben bir yandan ilköğretimdeki sınıfıma devam ediyordum. Ortaokulda hep sınıfta en iyi resim yapan ben oldum. Gülsem de yine kendi sınıfında en iyi resim çizendi. Bir gün herkesin korkulu rüyası Canan Hoca beni resim dersinde sınıftaki arkadaşlarımla resimlerini kontrol etmem ve onlara yardımcı olmamla görevlendirmişti. İlk öğretmenlik deneyimim o olmuştu. Buradaki okulumuzun bahçesinde de hep çam ağaçları vardı. Biz öğlen aralarında arkadaşlarla şehri geziyor, sokakları dolaşılıyor, hiç görmediğimiz yerlerin avına çıkıyorduk. Merzifon sokaklarının havası da bir başka güzeldi ama.

Akşamları dersten sonra kol toplantısına kaldığımız zaman köye yürüyerek gitmek zorunda kalıyorduk. Neyse ki çok uzak değil köyümüz şehre, ama insanlar buna aldırmadılar. Okul köyden taşınıncaya kendileri de şehirli olma hevesiyle bir bir şehre kiraya çıkmaya başladılar. Yavaş yavaş köy boşaldı, çocuklar azaldı. Liseye başladığım sıralarda bir gün köy okulumuza bir grup öğrenci kafilesi geldi; öğrendik ki okulu izci evi olarak kullanacaklarmış. Bahçeyi temizlediler, okulu toparladılar ve güzelim binanın duvarlarına berbat resimler yaptılar. Sanki sadece çocuk resmi yapmakla, okul kaybettiği çocuk ruhunu geri kazanacaktı! Olmadı tabii ki, o ruh geri gelmedi. Birkaç ay kullandıkları okulu, geriye duvardaki izlerini bırakarak terk ettiler.

Ben hala okulumda vakit geçirmeye devam ediyordum, liseye başlamıştım. Okulumuzun çeşmesinin üzerinde yazılar yazıyor, bahçesinde yürüyor, Atatürk heykelinin çevresindeki zincirleri salıncak gibi kullanmaktan vazgeçmiyordum. Bir de gökyüzü kapanıp da şimşekler çakmaya başladığında ağabeyim ve kardeşim Gamze'yle hemen çeşmenin tepesine ya da okulun duvarına çıkıp onların çakışını izliyorduk.

Çalışan çocuklardandık. Babam çiftçilik yapıyordu ve biz annelerle birlikte tarlada çalışıyorduk. Abimlerde ineklerimizin işlerinde babama yardım ediyorlardı. Ben yanında ağaç olmayan tarlaya gideceğimiz zaman mutsuz oluyordum, annem ağaçlı tarla olduğunu söylediğinde seviniyordum. Akşamüzeri tarlaya gitmenin keyfi de bambaşkaydı. Öğlenin sıcağından eser kalmayan, serin rüzgârların üzerinde estiği uçsuz bucaksız topraklar...

Lise döneminde bir ara, akşamüzeri kronik halde gün batımını izlemeye başlamıştım. Evimizin önündeki tarlanın kenarında kavak ağacı ve onun dibinde

büyük bir taş vardı; bende o taşın üzerine oturur güneşi batana kadar izlerdim. Dolunay zamanı da okulun bahçesine koşar, arka tarafın duvarından dolunayın doğuşunu seyrederdim. Ardından gelen karanlıkla köyde geceler başka güzel olurdu; yıldızlar uzandıığımızda dokunacakmışız gibi yakın görünürlerdi ve kayan bir yıldız görmek için dilek tutalım gerçek olsun diye can atardık.

Çok kez resim öğretmenliğini kazanayım, İstanbul'a gideyim diye dilek tuttuğumu hatırlıyorum. Ay'ı gördüğümüzde de üç kez 'Ay gördüm Allah, Amentü billâh' derdik ve Amentü duasını okurduk. Bir gün babam bana akşam yıldızını göstermişti, gün batımında ilk doğan yıldızmış akşam yıldızı. Onun ardından ben arka arkaya çıkan yıldızları takip ettiğimi ve tüm yıldızları saymaya kalkıştığımı hatırlıyorum. Üniversiteyi kazanıp da başka bir şehre gittiğimde annem geceleri yıldızlar ve ayla bana selam gönderdiğini söylerdi. Onlar aramızdaki köprüler olmuştu ve tabii ki gün batımı seremonisi; benim olmadığım zamanlarda annem hep benim için izliyormuş. Bir defasında ayın batışını izlemiştim, çok beğenip ara sıra buna devam ettim. Lisedeki coğrafya öğretmenim bunun mümkün olmadığını ve Ay'ın batmadığını söyledi. Oysa ki ayda güneş gibi doğuyor ve batıyordu. İlginç olan; Ay'ı batmadığı zaman gündüzleri o beyaz haliyle görebiliyor; ama güneşi geceleri asla göremiyor olmamızdı.

Lise yıllarımda resim konusunda kendimi biraz daha geliştirmiştim; Merzifon'da bir tanecik sanat galerisi vardı ve oraya sergilere giderdik. Bir defasında açılış kokteyline bile gitmiştik. O zamanlar romantik romantik, deniz kıyısında oturan çiftler; engin şelaleli manzaralar çizdiğimi hatırlıyorum. Bir de okulumuzun resim atölyesi vardı ve oraya resim dersleri için gitmek beni hep heyecanlandırırdı. Fakat resim öğretmenlerimizden Yaşar Hoca ile asla geçinemezdik ki hatta bir defasında beni atölyeden kovmuştu. Çünkü resimlerine yardımcı olmamı isteyen arkadaşlarımı kıramıyordum. Bir dönem Albeni çikolata karşılığında arkadaşlarıma resim yaptığımı hatırlıyorum.

Temel Hocamız vardı bir de, rokoko tarzı bir resme başlamış, yarım bırakmış, öylece atölyenin duvarına asmıştı. Öğretmenliğin yanında bir de tabelacılık yapıyordu, o emekli olunca biz de Yaşar Hoca'ya kalmıştık. Ben yine Temel Hocamı ara sıra dükkanında ziyaret ediyordum.. Bir gün başka bir okula bir müsamere için gittiğimizde bir sergi gördüm ve o sergide muhteşem desenler vardı, o zaman bende böyle desenler çizmek istiyordum dedim. Bunu arkadaşlarımla paylaşmaya başladım

ve bir arkadaşım bunun için kursa gitmem gerektiğini söyledi. Doğru Temel Hoca'ya gittim, o da bana Vedat Hocamı önerdi. Vedat hoca ile tanıştıktan sonra bu işin ne kadar da zor ama bir o kadar da keyifli olduğunu öğrendim. Son sınıfta kursa gitmeye başlamıştım, okul sonrası atölyeye gitmeliydim. O dönemde babamın amcası hasta olduğu için, eşiyle yalnız yaşadıklarından onlara arkadaş olayım diye benim yanlarında kalmamı istediler. Kursu gitmem için bana kolaylık olacağını düşündüm ve kabul ettim, aile ve köy özlemim işte o zaman başlamıştı artık. Bu yaşlı insanları kırmamak için bazen hafta sonları bile ailemin yanına gitmiyordum.

O dönemde aklımdaki tek okul Ankara Gazi Üniversitesi idi. Aslında gönlüm İstanbul'dan yanaydı ama İstanbul hep: 'Nasıl yaparım?' endişesi verirdi. Bir gün bu fikrimi paylaştığım babamın kuzeni, kendisi İstanbul'da Kimya bölümü okumuş birisi olarak bana; "Sen çiftçi kızısın büyük şehirde nasıl okursun, Samsun'da oku" diye akıl vermişti. Aynı akıllı bana veren kuzenim Gazi'deki ilk yılımda da maddi zorluklar yaşayan babama, onun üstüne yük olduğum için okulumu dondurmam gerektiği fikrini verecekti. Neyse ki babam onu asla dinlemedi.

Benim İstanbul için kırılan hevesim; ÖSS tercih formunda yanlışlık yapıp Burdur'da sınava girmemin ardından ailemle yaptığımız İstanbul seyahatinde yeniden depresmişti. Çünkü burada yaşayan kuzenim ve babamın yeğeni bana cesaret vermişler ve yardımcı olabileceklerini söylemişlerdi. İlk girdiğim sene sınavını kazanamadığım okula, 2. sınıf döneminde yatay geçişle adım atmıştım ve artık bir çiftçi kızı olarak İstanbul'da okul okumaktaydım.

Artık ailemi sadece tatillerde ve bayramlarda görebiliyordum. Köyüme her gittiğimde bir şeylerin değiştiğine tanık oluyordum. Bir gittiğimde ormanın yarısının kesildiğini öğrenmiştim. Bu çok korkutucuydu benim için, yıkılmış ve babama kızmıştım; "Neden karşı çıkmadınız ?". Bir gittiğimde Mavili'yi yıkmışlardı. Bu daha da kötüydü. O köy meydanımızın biricik simgesiydi. Adı bile ne kadar güzeldi; Mavili. Onun yerine saçma sapan yüksekliği olan geniş bir alan örülmüş, parke taşlarla üzeri döşenmiş ve üstüne Atatürk büstü yaptırmışlardı. Bunun için de babama kızmıştım, aynı nedenden; "Niçin karşı çıkmadınız?". Daha çok büyümeye başladığımda bunun nedenini çok iyi anlayabilir oldum, köy muhtarının canı ne isterse onu yapar. Tıpkı burada belediyelerin canlarının istediğini yapmaları ya da yapmamaları gibi.

Resim öğretmenliği okuyan bir öğrenci olarak artık köyüme başka bir gözle bakmaya başlamıştım. Her gittiğimde evimizden, çevremizden desenler çiziyor, köyün manzaralarını fotoğraflıyordum.

Bu arada komşularımız şehre taşınmışlardı bile. Köy iyice sessizleşmişti. Artık gittiğimiz düğünler eskisi kadar kalabalık olmuyordu; köylerdeki gece eğlenceleri de düğünlerdi. Ben hep bunu şehirlerin gece kulübü mantığıyla eşleştiririm. Amaç farklı olsa da eylem aynı. Hatta Bağdat Caddesi'ni tanıdıktan sonra evimizin yanındaki akasyaların yolu için; "İşte burası da bizim Bağdat Caddemiz" dediğimi hatırlıyorum.

Hala İstanbul'dayım. Hala köyümü özlüyorum, hem de eskisinden daha da çok. Her gittiğimde biraz daha hırpalanmış ve terk edilmiş buluyorum. Bir gidişimde okulun lojmanında biriktirilen tüm malzemelerin arasından, laboratuvardaki figürümüzü alıp İstanbul'a, evimize getirdim. Adını Nuri koydum, şimdi banyo dolabımızın üzerinde benim kolyelerimi taşıyor :) Bir de soğan zarlarının hücrelerini incelediğimiz mikroskobumuz. (Resim 2.8)

Resim 2.8. Köyden getirdiğim figür (Nuri) ve mikroskop, 2010

Bir sonraki gidişimde tekrar aynı yere girdim, başka neyi kurtarabilirim diye, ama tamamen yağmalanan ve talan edilen bir manzarayla karşılaştım. Bu da çok korkutucuydu. Tüm yaşanmışlıklar parçalanmıştı ve anılarım yok oluyordu. Oradan birkaç sınıf defteri, mürekkep, tahta silgi, hece küpü gibi şeyler topladım. Kendi isminin olduğu o sınıf defterlerini çöplük halinde görmek can acıtıcıydı. Artık okulumuz ağzına kadar sıralar ve masalar yığılmış, depo gibi kullanılarak ölüme terk edilen, camı çerçevesi kırık- yıkık, kapısına zincir vurulmuş bir bina olarak ayakta duruyor. Ben de hala orayı bir gün ele geçirip sanat okuluna çevirmenin hayalini kuruyorum.

Köyünden kopup şehre gelen, ama bir ayağı hala köyde olan, daha çok kalbi hep köylü olan, çevremdeki insanların hep böyle hayaller kurduğunu biliyorum. Ne projelerin hayaline tanık oldum. Orman kenarındaki eski ahır büyük bir peynir evine dönüşür, okulumuz düğün dernek kurulan, kütüphanesi vs. olan kültür merkezi yapilir.

Herkes buradan oraya yaşam verme hayalindedir. Oradaki insanlar bunu düşünmezler; çünkü onlar oradaki hayatları içinde zaten yeterince mutludurlar. Buradakiler de, ancak oraya dair hayallerinde mutluluk bulurlar. Onlara o gün büyümemiş fasulyeleri, kızarmamış domatesleri ya da yumurtlamayan tavuklarının derdi yeter zaten. Ama şehirde yaşayıp da, buradaki enerjiyi, sosyal paylaşımı, yaşamın diğer farklı alanlarını ve heyecanlarını yaşayan insan, orayı da gördüğü - bildiği için bunların orda da olabilirliğini düşünür ve hep bunun hayalini kurar.

Ben de çocukluğunu köyde geçirmiş, hala ailesi, sevdikleri köyde yaşayan, köylü bir sanatçı olarak; hep oranın özlemini çekiyorum.

Burada evimin penceresinden bakıp gördüğüm o koskoca duvarı, bir tek gün batımında pembeden mora renk değiştirdiği için ya da köyden getirdiğim annemin çiçekleri sayesinde, saksılarıma yuva yapan kuşlar olduğu için seviyorum. Şehrin caddelerinde yürürken ağaçları ve bulutları görebildiğim için; deniz kenarına gittiğimde o yeşil yosunları, dalgaları ve balıkları izleyebildiğim için seviyorum. Evimde resim yaparken izlediğim Miyazaki filmlerini bana köyümü hatırlattığı için seviyorum, onları izlerken gurbette ki halime üzüldüğüm zamanlar olabiliyor, ama yine de bu yoğun şehir hayatında kendime resimlerimle bir nefes alanı yaratabiliyorum diye düşünüyorum. Bu da şimdilik beni mutlu ediyor.

3. COĞRAFYAMDA KÖYLÜ ROMANTİZMİ

3.1. Coğrafya

Coğrafya, insanlar ve yer (mekân) arasındaki ilişkiyi inceleyen bilimdir. Kelime kökeni olarak Yunanca'da 'yer' anlamına gelen 'gaia' ve yazman-betimlemek anlamına gelen 'graphein' kelimelerinden türemiştir. Coğrafyanın Türkçe' de karşılığı, yer çizimidir.

Eski çağlarda Mısır Uygarlığı'nda verimli toprakların nerede olduğunu bulmak, nasıl kullanılacaklarını öngörmek, ayrıca her yıl meydana gelen sellerin zararlarını en aza indirmek için coğrafya kullanılmıştır. Göçebe topluluklar ise su kaynaklarını keşfetmek, yerleşecekleri yerleri ve yolları bulabilmek için kolay haritalar yapmışlardır. Eski Yunanlılar ise çok fazla verimli topraklara sahip olamadıklarından, denizcilikle ilgilenmiş ve coğrafyayı bu yönde geliştirmişlerdir. İlk coğrafya yapıtının, İ.Ö. 500'de yazılan Hekataios'un kitabı olduğu varsayılır. İlk yeryüzü atlası ise, 1570'te yapılmıştır ve Anversli Abraham Ortelius'a aittir.

Coğrafya bilimsel açıdan bazı bölümlere ve inceleme alanlarına ayrılır. Genel coğrafya ve yerel coğrafya olarak temelde iki grupta incelenirken; Genel Coğrafya, "Fiziki, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya"yı, Yerel Coğrafya, "Kıta, Ülke ve Bölge Coğrafyası"nı kapsar.

Bir coğrafi varlık hakkındaki bilgi ise Coğrafi Bilgi'dir. Bu yerel bir bilgi türüdür ve birbiriyle bağlantılı üç ayrı bilgiden oluşur. Bu üç bilgi ise şöyledir:

1. Coğrafi Konum Bilgisi: Konumsal bilgi türüdür, daha çok coğrafik bir bölgenin koordinat bilgilerini içerir.

2. Öznitelik Bilgisi: Bir coğrafi varlığın öznitelik ve öznitelik değeri bilgisidir.

"Öznitelik: Bir var olanın özle ilgili, kalıcı, zorunlu, yapıcı niteliği; temel belirti; yüklem. Ancak bir tözde bulunan, bir taşıyıcıyı gerektiren, değişken ve rastlantısal olandan (ilinekten) ayrı olarak özce töze bağlı olan şey. // Aristoteles, bir nesnenin kendisinden ayrı düşünölemeyen niteliklerini rastlantısal olanlardan ayırarak öze

ilgili, zorunlu nitelikler, öznitelikler olarak adlandırır. Thomas'ta da öznitelik aynı anlamdadır. Skolastikler Tanrı'nın özniteliklerinin sözünü ederler. Descartes'te da öznitelik tözün temel niteliği anlamındadır. Spinoza tözün değişmez varlık biçimleri olarak öznitelikleri değişken kiplerden (modus) ayırır. Ona göre tözde (Tanrı'da) sonsuz öznitelikler vardır, ama insan ancak iki tanesini bilmektedir: Düşünme, bilinç (cogitatio) ve uzam (extentio). 2- (Mantıkta) Bir özneye ilişkin olarak evetlenen ya da değillenen nitelik. // Yüklemden ayrılığı, modern mantıkçılara, yüklemde daha geniş olmasıdır. (Öznitelik: özneye "dır" koşacı ile bağlı olan; yüklem: özneye ilişkin olarak evetlenen şey; örneğin: "İnsan memelidir." önermesinde "memeli" özniteliktir; "İnsan düşünür." önermesinde "düşünür" yüklemidir. Ama bu ayırma iyi temellendirilmemiştir."¹

3. Topolojik Bilgi: Bir coğrafi varlığın, diğer coğrafik varlıklara göre komşuluk ilişkileri hakkında bilgi verir.

Tüm bu bilimsel gruplandırmalar bir yana bırakıldığında, genel olarak coğrafya bilimi bazı karakteristik özelliklerle tanımlanır. İlk olarak, bir yere eşsiz bir karakter kazandıran dağlar, ırmaklar, denizler vs. gibi yeryüzü üzerindeki özelliklerin dağılımıdır. İkinci olarak, yanardağlar gibi bazı şeylerin buldukları yerlerde neden, nasıl ve ne zaman meydana geldiğini anlamaktır. Üçüncü olarak, meydana gelen olayların, diğer olaylar ile ilgisi ve bağlantısıdır. Örneğin, yağmur ormanlarının tahribi gibi. Ve son olarak; coğrafyanın haritalar aracılığıyla bilgi ve düşüncelerin iletişimini sağlamasıdır.

Coğrafyayı öğrenmek ve öğretmek için Foley Janikoun(1996) adlı bir bilim adamının geliştirdiği, ilköğretim seviyesinde, çocukta coğrafya bilincini oluşturmaya yardımcı olacak bazı sorular vardır. Bu sorular, bir dağ, bir vadi, bir köy, bir ülke veya doğal bir bölge ile ilgili olarak sorulabilir.

" * Bu yer nerededir?

* Bu yer neye benzemektedir?

* Bu yer niçin böyledir? Neden bu şekli almıştır?

* Bu yer diğer yerlerle nasıl bir bağlantı içindedir?

¹ <http://www.kursunkalem.com/felsefe-terimi/oznitelik/>

* Bu yer nasıl değişmektedir?

* Bu yerde yaşamak (olmak) neye benzemektedir?

* Bir başka yere bu yer nasıl benzemekte veya nasıl farklılaşmaktadır?"²

Coğrafyada, yapılan tüm araştırmalarda, gözlem ve incelemelerde, astronomi, sosyoloji, jeoloji, tarih, etnografya, kartografya gibi birçok bilimsel olaydan yararlanılır. Yapılan her coğrafi araştırmada, tüm bu bilimsel alanların esas aldığı üç temel ilke vardır. Bunlar dağılış ilkesi, ilgi ilkesi ve sebep ilkesidir. İncelenen ve gözlenen tüm olaylar yeryüzünün herhangi bir yerine bağlanır ki, bu dağılış ilkesidir. Dağılış ilkesi yeryüzündeki olayların belli bölgelere mahsus olmasından kaynaklanır. Nüfus dağılışı gibi.. Yeryüzünde gerçekleşen birbirinden farklı olayların, birbiriyle olan münasebetleri, bağlılıkları ve karşılıklı tesirleri ilgi ilkesini meydana getirir. Örneğin, bir bölgede gür ormanların bulunması, orada bol yağışın olduğunu gösterir. Coğrafyadaki konu ve olayların dağılış sebepleri, bunların birbirleriyle olan ilgilerinin açıklanması sebep ilkesini meydana getirmiştir. Örneğin; bir bölgede toprağın bol, verimli ve sulanabilir olmasına rağmen, nüfusun az olmasının sebeplerinin açıklanması bu ilke ile mümkündür.

Elbette ki coğrafyada tüm bu ilkelerin dışında, metot ve ifade de önemli bir yer tutar. Coğrafya bir deney ilmi değil, incelemeye ve araştırmaya dayalı bir ilimdir. İlkeler yardımıyla araştırmaları yapılacak olan konular yeryüzündeki olayların gözlemlerinin yapılmasıyla elde edilir. Bu nedenle araştırma seyahatlerinden ki gözlemlerin yeri çok büyüktür. Gözlemlerin sonucunda elde edilen bilgiler önce tasvir yoluyla derlenir, sonra açıklanır. Gözlenen olay ve konular, söz, yazı, çizgi ve harita şeklinde tasvir edilir. Buna bağlı olarak tasvir olmayan bir coğrafya düşünülemez. Coğrafik araştırmaların ifadesinde yazı, harita ve resim en önemli araçlardır. Günümüzde haritacılık coğrafya için çok önemli bir yerde olmasına karşın, artık ayrı bir disiplin oluşturmaktadır.

Coğrafik keşiflerse artık sona ermiş, yeryüzünde keşfi yapılacak yer kalmamıştır. İbni Haldun'un "Coğrafya kaderdir." tanımından yola çıkarsak artık insanlığı bugünkünden farklı bir kader beklemiyor olabilir mi? Ya da bugün yaşadığı yerdeki coğrafik kaderi yarın başkalaşabilir mi?

² <http://www.cografyalar.com/cevapsoru.asp?goster=dos&id=27>

3.2. Parçalanmış Romantizm

Ro: “Fizikte özgül kütleyi belirten sözcüktür.”³

Rom: “Şeker kamışı ve çavdardan çıkarılan bir cins rakıdır. Batı Hint adalarından doğmuştur. Halen en çok orada, Amerika, Küba, Avustralya’da çıkarılır.”⁴

An: “Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza.”⁵

Antik: “İlk Çağdaki uygarlıklarla, özellikle Eski Yunan ve Roma uygarlıkları ile ilgili olan.”⁶

Roma: “İtalya’nın Lazio bölgesinin başkentidir. 1290 kilometrekare yüzölçümü sahip şehir, Tiber ve Aniana nehirleri arasında yer almaktadır.”⁷

Roman: “Bir kişi veya bir grup insanın başından geçenleri, onların iç ve dış yaşantılarını belli bir kronolojik, mantıksal, duygusal, deneysel ya da sanatsal ilişkiyi gözeterek öyküleyen uzun kurgusal anlatıdır.”⁸

Romantik: “Davranışlarında duygu ve coşkunun aşırı ölçüde etkisi bulunan.”⁹

İzm: “Nasıl dünün felsefe tarihi ve bilgi teorisi herhangi bir felsefe problemini, herhangi bir bilgi teorisini, örneğin bilgi problemini, kurgusal bir felsefe sistemi demek olan herhangi bir “izm”e göre inceliyorsa, sanat eleştirmenleri ve sanat tarihçilerinin çoğu da sanatı, felsefeden aldıkları “izm”lere göre inceliyorlar. Yani felsefe problemlerinin işleniş tarzı için “izm”ler birer sınıflandırma kategorisi olarak kullanılmıştır. Ancak bugün felsefenin kendisi bile bu “izm”leri terk etmiştir. Çünkü hakiki bilgi, herhangi bir “izm”in şemasına göre elde edilen bilgi değil, tersine varlık-fenomenlerinin çözüm ve betimlerinden kazanılan bilgidir... Nasıl bir felsefe problemini, herhangi bir “izm”in çemberi içine sıkıştırarak incelemek güçse aynı şekilde hakiki bir sanat yapıtını da herhangi bir “izm”e göre incelemek güçtür. Çünkü her hakiki sanat yapıtı da, tıpkı her hakiki bilgi gibi, herhangi bir “izm”e göre

³ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Yo%C4%9Funluk>

⁴ <http://www.nedir.com/rom>

⁵ <http://www.nedirnedemek.com/an-nedir-an-ne-demek>

⁶ <http://www.nedirnedemek.com/antik-nedir-antik-ne-demek>

⁷ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Roma>

⁸ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Roman>

⁹ <http://www.nedirnedemek.com/romantik-nedir-romantik-ne-demek>

meydana gelmiyor. Bundan dolayı sanat yapıtlarını belli birer “sınıflandırma kategorisi”nden başka bir şey olmayan “izm”lerin çemberi içine sıkıştırmak doğru değildir.”¹⁰

Romantizm: 1790’dan yaklaşık 1850’ye kadar Avrupa’da edebiyatın, müziğin, felsefenin görünümünü köklü bir şekilde değiştiren ve resimde bir yenilenmeye yol açan, var olmanın özgür bir ruh halini temsil eden romantizm; 17. yy ikinci döneminde Fransa’da ortaya çıkan, Antik Yunan ve Roma Sanatı’nın mükemmeliyetçiliği ve uyumunu esas alan sanat akımı klasikçiliğe tepki olarak doğan bir sanat akımıdır. Romantizm’in haritada çıkış noktası Fransa’dır. İngiltere ve Almanya başta olmak üzere İtalya ve İspanya’ya buradan yayılmış ve ilerlemiştir.

1789 Fransız İhtilali sonrasındaki toplumsal, siyasal ve düşünsel yapı romantizmin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Ancak akımın ortaya çıkışını tamamen Fransız İhtilali’ne bağlamak da doğru değildir. Romantizmin içinde barındırdığı düşünceler, fikirler, duygular ve söylemler yıllar önce de tartışılmıştır ancak, Fransa’daki mutlak monarşinin devrilip, yerine cumhuriyetin kurulması ve Roma Katolik Kilisesi’nin ciddi reformlara gitmeye zorlanmasıyla gerçekleşen Fransız İhtilali bir ateşleyici, tetikleyici olmuş ve yıllarca dile getirilmeyen fikirlerin açığa çıkmasını sağlamıştır. Romantizm temelde aklın egemenliğine karşı koymakta ve durmaktadır, burada duygular önemlidir, değerlidir, kıymetlidir ve yaratılan dünya daima geçmişe giden idealize bir dünyadır.

Romantik resim, her şeyden önce, önceki yüzyıllarda baskın olan bir tutuma karşı, insan ve doğayı yeni bir biçimde kavramanın sanat planına uygulanmasıdır. Duygu ve hayali ön plana çıkarmıştır ve insanın yaratma özgürlüğü önünde duran her şeye karşı durur. “En iyi kural kuralsızlıktır” diyen romantikler insanın duygularının ve düş gücünün hayata geçirilmesinin gerekliliğini savunurlar. Klasizmin görkemli, katı, soylu, idealize edilmiş ve yüce anlatım biçiminin tersine; romantizm daha yalın, doğal ve içten, samimi anlatım biçimlerini savunmuştur. Ayrıca romantiklerce, insan iyi, özgür, mutlu yaratıldığı halde toplumca kötü, köle, yoksul duruma düşürülür. Bu yüzden doğaya dönmeli, onu izlemeli; ahlakı, eğitimi, dini, sanatı, siyaseti, yaşadığı kenti ve köyü yeniden düzenlemelidir.

¹⁰ H62, 95/96 Ders Notları, 2003, 26.

Wiliam Blake (İngiltere), Eugene Delacroix (Fransa), John Constable (İngiltere), William Turner (İngiltere), Francisco Goya (İspanya) ve Caspar David Friedrich (Almanya) romantizmin öncü ressamı olarak sayabileceğimiz ilk isimlerdir.

3.3. Coğrafyamda Köylü Romantizmi

Romantizm temelde aklın egemenliğine karşı koymaktadır, burada duygular önemlidir ve yaratılan dünya daima geçmişe giden idealize bir dünyadır.

Coğrafya denildiği zaman aklıma ilk gelen şey, ortaokulda tarih öğretmenimin bana çizdirdiği haritalardı. Savaşları, anlaşmaları ve ülkelerin coğrafik durumlarını anlatmak için, çizim yeteneğim olduğundan ve okulun bir harita arşivi bulunmadığından o kocaman dev tahtaya, haritayı ben çizdim. Her zaman da bu görevi almaktan memnun olmuşumdur.

Resim 3.1. Yolüstü Köyü İlkokulu bahçesinden fotoğraflar, 2010

Resim 3.2. Yolüstü Köyü İlkokulu bahçesinden fotoğraflar, 2010

Bunu söylerken aklıma köy okulumuzda ki haritaların manzarası geliyor. (Resim 3.1, 3.2) Yerlere dağılmış ya da askısında toz duman içinde kalmış, harap olmuş haritalar ve onlar gibi bir sürü eğitim malzemeleri... Tüm bu malzemelerin yanında, laboratuvarı, kütüphanesi, lojmanı, kum havuzu, ağaçlarla dolu bahçesi bırakılıp çürümeye terk edilen 'köy okulu' ve bir coğrafya haritasına bile sahip olmayan, köyden gelen öğrencilerle daha da kalabalıklaşmaya mecbur bırakılmış 'şehir okulu'.

Coğrafya da beni hep memnun eden bir kavram ve tabii ki sevdiğim bir ders olmuştur. İçinde; dağlar, rüzgârlar, toprak, su, yağmur, gökkuşağı, bulut, tarla, ağaç, ırmak, köy, yol, mevsim, şimşek, gök gürültüsü, gece-gündüz, okyanus, deniz vs. gibi dokunmaktan, bilmekten, görmekten, izlemekten ve dinlemekten mutlu olduğum olaylar ve yerler var.

Sabah kapıdan dışarı adım attığımda rüzgâr bana sarılıyorsa ve gökyüzünü görebiliyorsa mutluyum ve ayaklarım gezinebiliyorsa toprağın üzerinde, dokunabiliyorsa mavi çiçeklere, sarıçiğdemlere, yürürken küçüklü büyüklü taşların birbirine çarpmalarını duyuyorsam, kuşların sesi kulağımdaysa ve ansızın annem bağıırıyorsa "Azimeeeee!" diye, Soluyorsam o mavinin yeşille karıştığı derin boşluğu... Acele etmeden, dakikaları kovalamadan usulca geçip gidiyorsam çimlerin üzerinden ve yolu aşırıyorsam iğdelerin dibinden karşı tarlanın tamda göbeğine

göbeğine... Ve açabiliyorsam orada kollarımı, dağlar ufuk çizgimde sıralanmışsa, onları gözlerimin çerçevesinden çıkarabilmişsem, sadece gök, bulutlar ve o engin renkleri görebiliyorsam, artık adımlarım topraktan ayrılır, kollarım rüzgârla bir olur, 'Uçmak mı bu?' bilmiyorum! Ama doyasıya hissediyorum yaşadığımı... Şimşekler çakarken akşamüzeri ve gök gürlerken geceleri korkmuyorum seslerden gürültülerden. Gökyüzü bana bağıyor işte, tıpkı benim ona bağırdığım gibi, bana sesleniyor, konuşuyor, neden korkayım ki? Ardından da yağmur gelecek biliyorum; biliyorum ki doğa beni şaşırtmıyor. Bulutlar etrafından dolaştığında köyümüz ortada kalıyor ya, biliyorum ki bizim köye yağmur yağmayacak, her yere yağacak, görebildiğim tüm dağlara, tepelere, civar köylere, ama bizi yine es geçecek. Coğrafya kadermiş ya; işte bu benim kaderim: o kocaman deniz gibi tarla gökyüzüyle birleşince okyanusa dönüşen. Yemyeşil çimenler yol kenarlarında yığınla kelebek konmuş gibi biriken. Vakti zamanında kimin, neden ve ne zaman diktiğini bilmediğim iğdeler ve akasyalar. O akasyalar ki; baharda salkım salkım beyaz çiçek açarlar, içine şeker katılmış yağmurların enginliğinde tatlı tatlı kokarlar, rüzgârın gelişini anlatırlar dallarının uğultusuyla, kızılırsa gökyüzü bize sinirle savrulurlar...

Bahar hediyeleriyle gelir. Bahar hep getirir. Bahar vericidir. Mavi çiçekler de köyümüze baharda gelir. Ama sevinir miydi çiçekler kim bilir? Coğrafya kadermiş ya; Duvar dibinde dünyaya gelen mavi çiçeği kimse görmez ellemez. Yol kenarında büyüdüyse geçerken biri adımlarıyla ezer, çünkü göremez. Okulumuzun bahçesinde çıktıysa eğer çocuk bu koparmak ister düşünmez. Ama ben düşünürdüm, üzülürdüm; arkadaşlarım gidip koparırlardı, ben kızardım onlara; "Sizin kolunuzu, bacağınızı koparsalar mutlu olur musunuz?" derdim.

Coğrafya kadermiş ya; orada kim var kim yok herkes birbirinin kaderi. Göç ve göçmen psikolojisi üzerine yazdığı bir yazıda Kemal Sayar; "Gerçek hayat, tamamıyla buluşmadan ibarettir. Buluşmak, karşılaşmak. İnsan ötekiyle karşılaşarak var olur." diyor. Ben bahçemdeki mavi çiçeğin, Yasemin Hocamın dedesi Gürpınar Köyü'nde ki güllerin kaderini belirliyor. Neden dersiniz? Yasemin hocam çocukluğunu geçirdiği Gürpınar Köyü sahilinde bir gün, bir gülü çok beğeniyor ve dalından koparıp almak istiyor; dedesi "Nasıl kıyıyorsun dalından ayırmaya?" diyor. Ve o günden beri Yasemin Hocam gülleri hep dalında seviyor. Bizi ötekiyle ortak

payda da buluşturan yer coğrafyamız oluyor. Bir çiçekle buluşturan da öyle. Bir ağaçla, bir kuşla da...

Romantik: Davranışlarında duygu ve coşkunun aşırı ölçüde etkisi bulunan.

Arkadaşlarımızla okulun bahçesinde oyun oynarken, ağaçlar da diğer arkadaşlarımız olurlardı. Onları severdik, onlarla konuşurduk ve onları öperdik.

Dolunay'ın doğacağı günleri takip eder, saatini hesaplardım. Akşam yemeği saatine denk gelirdi, herkes sofradayken koşa koşa gider okulun arka duvarına oturdum. Ay'ın doğuşunu izler ve yemeğime geri dönerdim. Ben İstanbul da yaşamaya başladığımda, köye gittiğim bir günün akşamı yıldızları izlerken annem yanıma geldi, " Yıldızlaaar! Yıldızlaaar! Azimeme selam söyleyin! Diyorum" dedi.

'Miyazaki Buradaydı' sergimin açılışında, röportajlarda bana resimlerimden yola çıkarak hep deniz anılarım olup olmadığını soruyorlar dedim. Çocukluk arkadaşım Müzeyyen; 'Azime'nin ancak gökyüzü anıları olabilir. Gece-gündüz sürekli gökyüzünü izlerdi.' dedi.

Romantik resim, her şeyden önce, önceki yüzyıllarda baskın olan bir tutuma karşı, insan ve doğayı yeni bir biçimde kavramanın sanat planına uygulanmasıdır. Duygu ve hayali ön plana çıkarmıştır ve insanın yaratma özgürlüğü önünde duran her şeye karşı durur.

Coğrafyayı öğrenmek ve öğretmek için Foley Janikoun (1996) adlı bir bilim adamının geliştirdiği, ilköğretim seviyesinde, çocukta coğrafya bilincini oluşturmaya yardımcı olacak bazı sorular vardır. Bu sorular, bir dağ, bir vadi, bir **köy**, bir ülke veya doğal bir bölge ile ilgili olarak sorulabilir.

*Bu **köy** nerededir? Türkiye'nin Orta Karadeniz Bölgesi'nde, Amasya ilinin Merzifon ilçesine bağlı, 40°, 50', 54.3624" Kuzey 35°, 28', 52.4604" Doğu koordinatlarında bulunmaktadır.

*Bu **köy** neye benzemektedir? Ağaca benzemektedir.

*Bu **köy** niçin böyledir? Neden bu şekli almıştır? Köy meydanı çevresinde toplanan mahallelerle ağacın dallarını oluşturmuş, meydanın dışında kalan köy

okulu ve yukarı mahalle düz bir yol üstüne sıralanarak ağacın gövdesini meydana getirmiştir.

*Bu **köy** diğer yerlerle nasıl bir bağlantı içindedir? Merzifon'dan diğer köylere giden yolun üstündedir.

*Bu **köy** nasıl değişmektedir? Köyde yaşayan insanların hayatlarıyla ve mevsimlerle değişmektedir.

*Bu **köyde** yaşamak (olmak) neye benzemektedir? Toprağa sarılmaya ve bulutlara dokunmaya, yıldızlara uzanmaya ve gökkuşağının üstünde koşmaya benzemektedir. Burada olmak özgürlüğü hissetmektir.

*Bir başka yere bu **köy** nasıl benzemekte veya nasıl farklılaşmaktadır? Diğer köylerdeki gibi köy meydanı, camisi, mahalleleri, tarlaları, mezarlığı ve kapalı köy okuluyla başka köylere benzemektedir. Köyde yaşayan insanlar ve bu insanların yaşamıyla farklılaşmaktadır.

Romantizm, Avrupa kıtasının Fransa ülkesinde doğmuş ve temsil ettiği düşünce ve duygularla tüm dünyayı etkisine almıştır.

John Constable resme doğduğu kentin çevresindeki güzel görünüşleri resmederek başladı. 1795 yılında Londra'ya gidip eğitimini sürdürdü fakat peyzaj çalışmalarında doğayla rahatça ilişki kurmasına olanak sağlayan Suffolk'a geri döndü. Amacı büyülediği bu muhteşem manzaraları bire bir resimlemektir. Sanat insanı, Constable gibi sevdiği ve ilgi duyduğu konuları üretimlerine aktardığı gibi, kendisini mutsuz eden, karşı durduğu görüşleri yansıtan manzara ve olayları ya da hayallerinde yarattığı dünyayı ya da tamamını bir arada konu alır. Ben köyümdeyken sokakları çizdim, sevdiğilerimi çizdim, ağaçları, kapıları, evleri... Orada 'beni mutlu edenler'di onlar. Buraya geldiğimde ise hepsi bir hatıraydı artık benim için. Özlem olmuştu o manzaralar. Ama ne zaman ki sanki köyümdeymişim gibi manzaralar gördüm, bana köyümdeymişim gibi hissettiren olaylar yaşadım; işte onlar oldu 'beni mutlu edenler'. Bu 'benim yaşadığım romantizm'di. Benim için köylü romantizmi demek, buradayken oradaymışım gibi hissetmektir.

Coğrafya bilimsel açıdan bazı bölümlere ve inceleme alanlarına ayrılır. Genel coğrafya ve yerel coğrafya olarak temelde iki grupta incelenirken; Genel Coğrafya, “

Fiziki, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya'yı, Yerel Coğrafya, "Kıta, Ülke ve Bölge Coğrafyası"nı kapsar.

3.3.1. Orda Bir Köy Var Uzakta

"Orda bir köy var, uzakta,

O köy bizim köyümüzdür.

Gezmesek de, tozmasak da

O köy bizim köyümüzdür.

Orda bir ev var, uzakta,

O ev bizim evimizdir.

Yatmasak da, kalkmasak da

O ev bizim evimizdir.

Orda bir ses var, uzakta,

O ses bizim sesimizdir.

Duymasak da, tınmasak da

O ses bizim sesimizdir.

Orda bir dağ var, uzakta,

O dağ bizim dağımızdır.

İnmesek de, çıkmasak da

O dağ bizim dağımızdır.

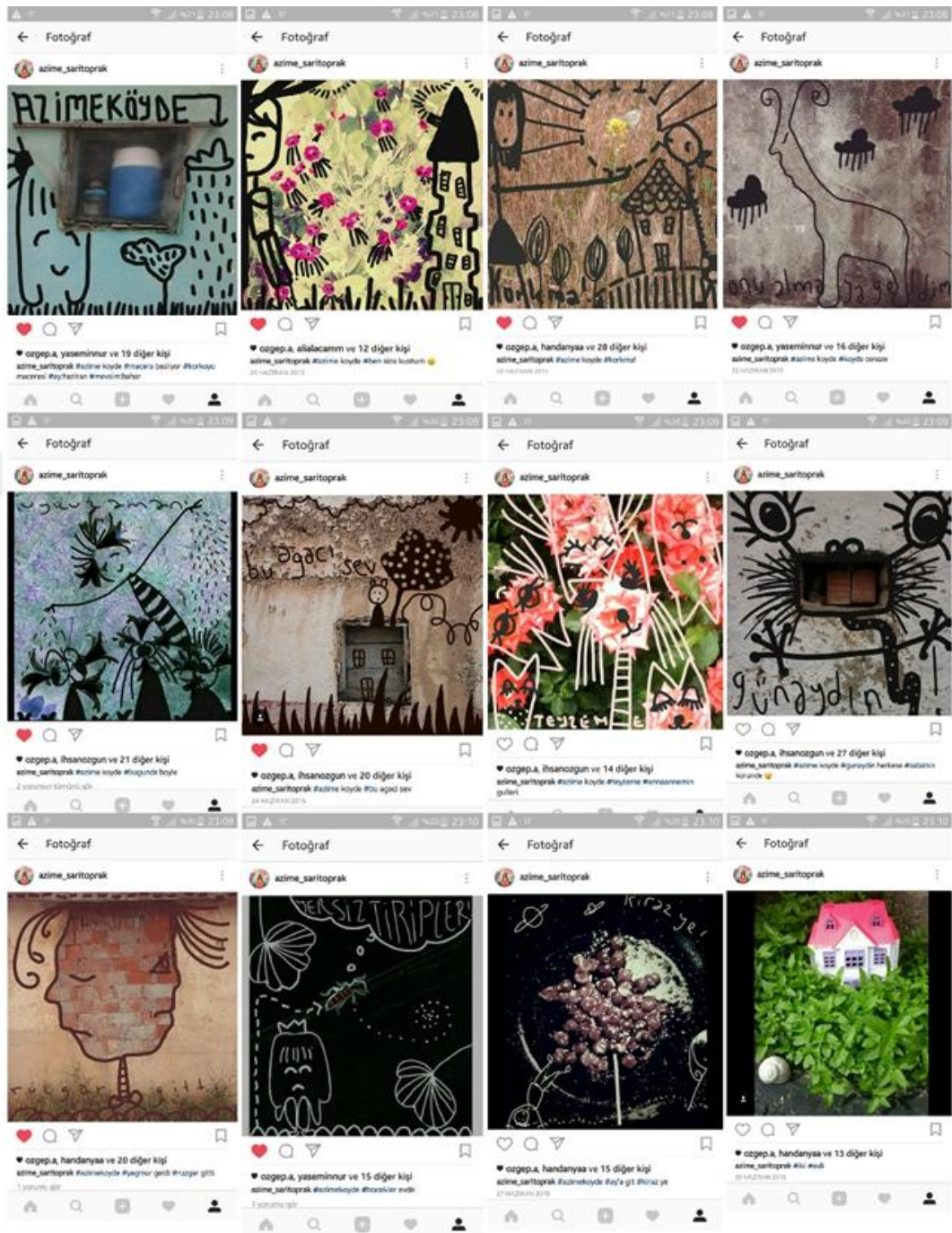
Orda bir yol var, uzakta,

O yol bizim yolumuzdur.

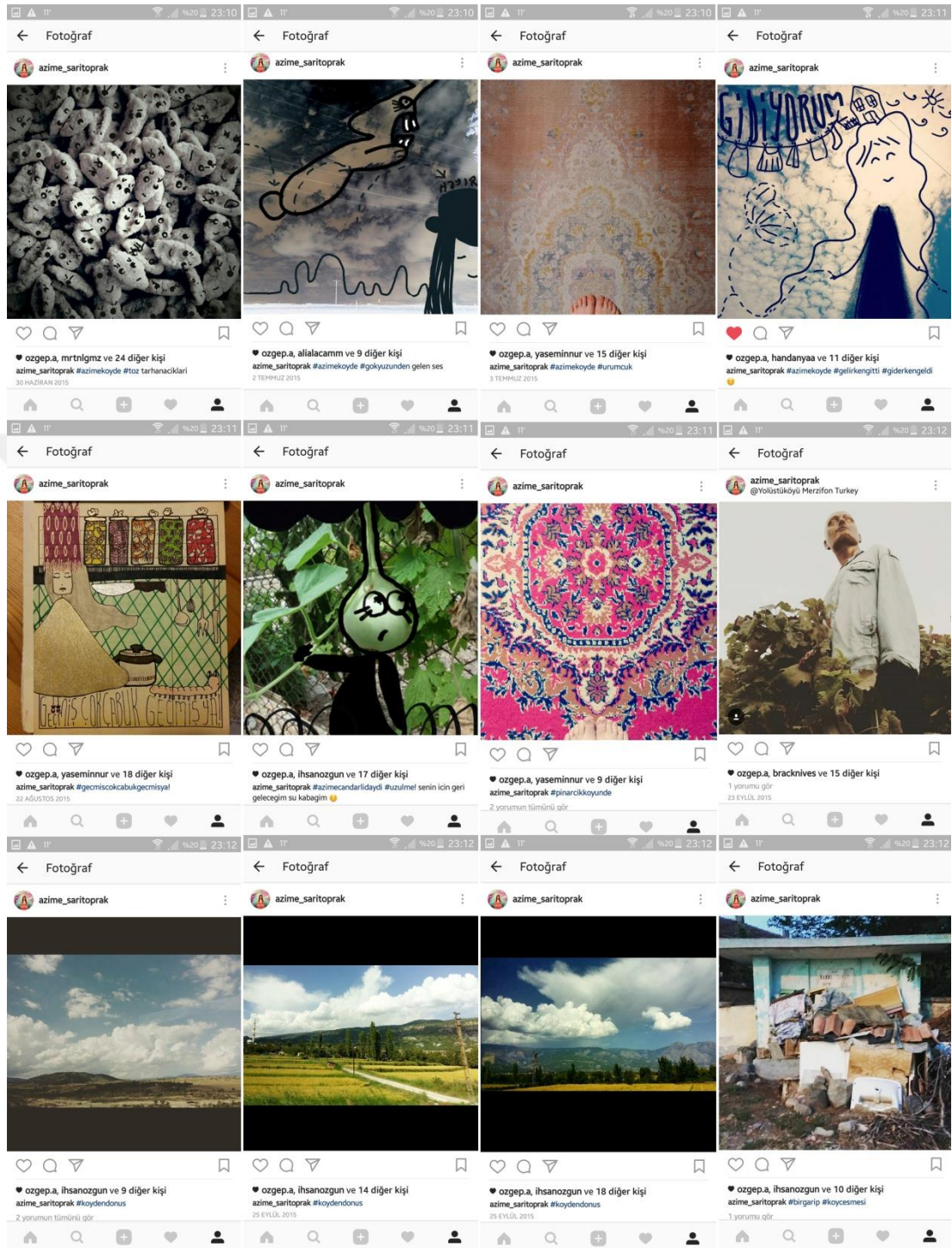
Dönmesek de, varmasak da

O yol bizim yolumuzdur."¹¹

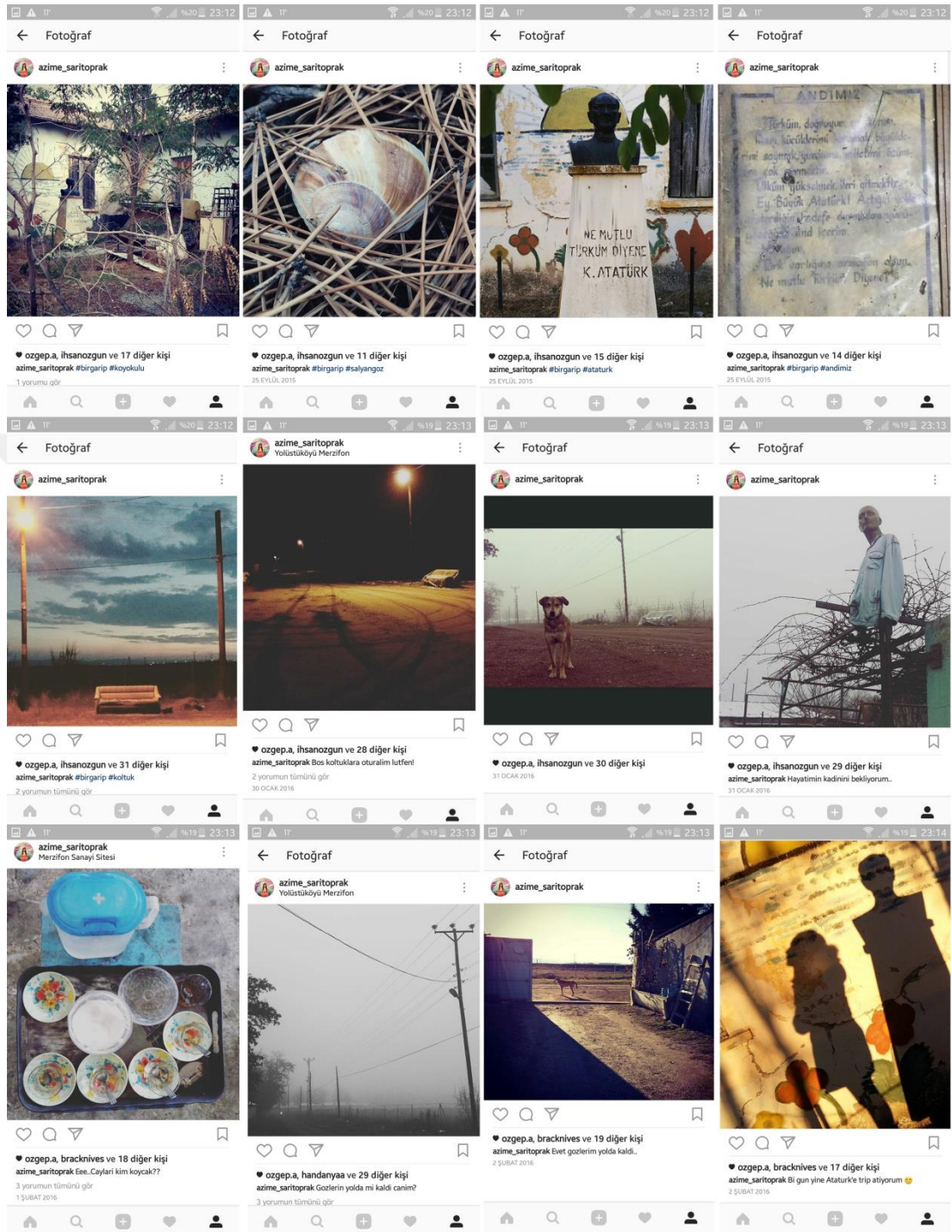
¹¹ http://www.siiir.gen.tr/siir/a/ahmet_kutsi_tecer/orda_bir_koy_var_uzakta.htm

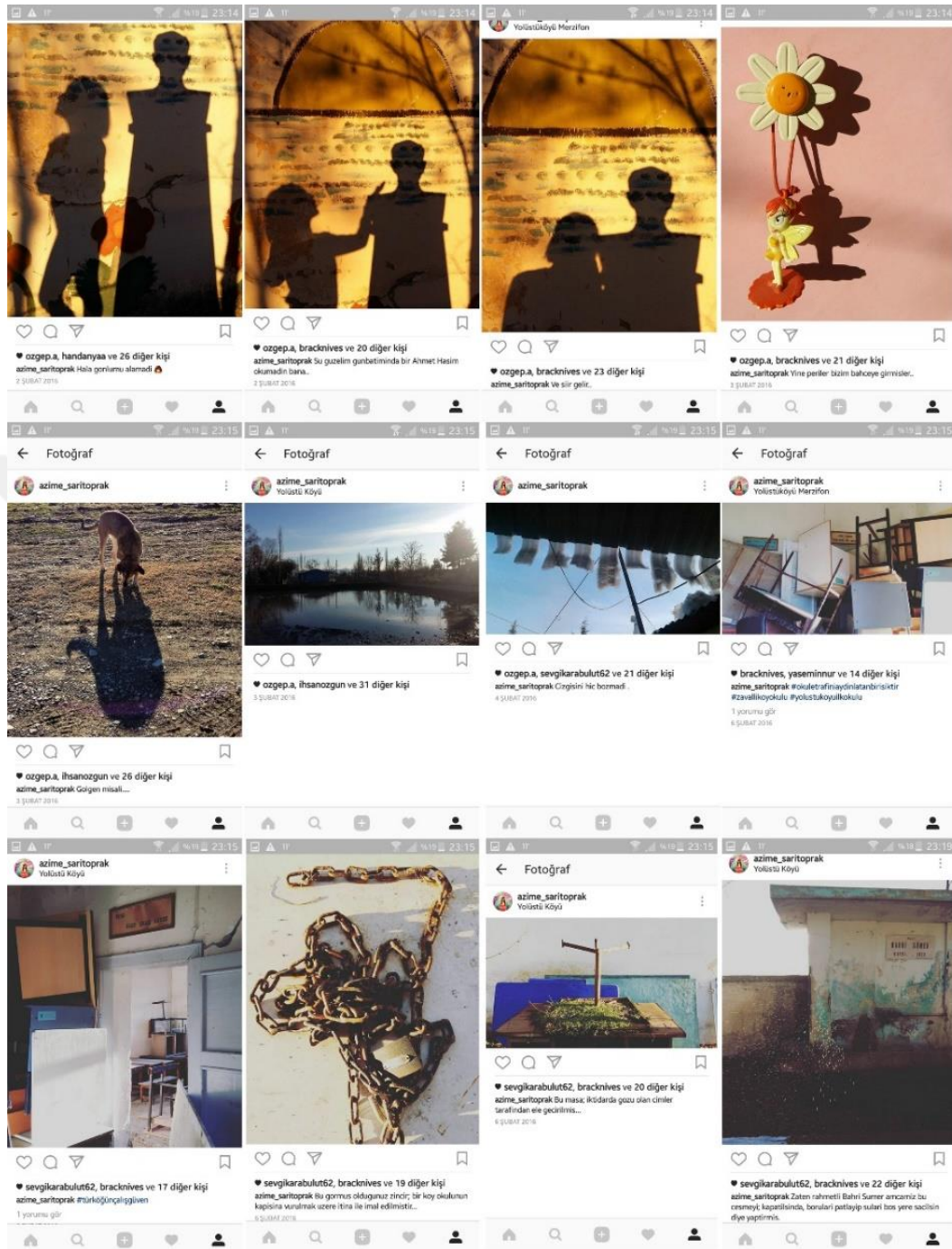
Resim 3.3. Instagram paylaşım fotoğraflarımdan, 20-29 Haziran, 2015

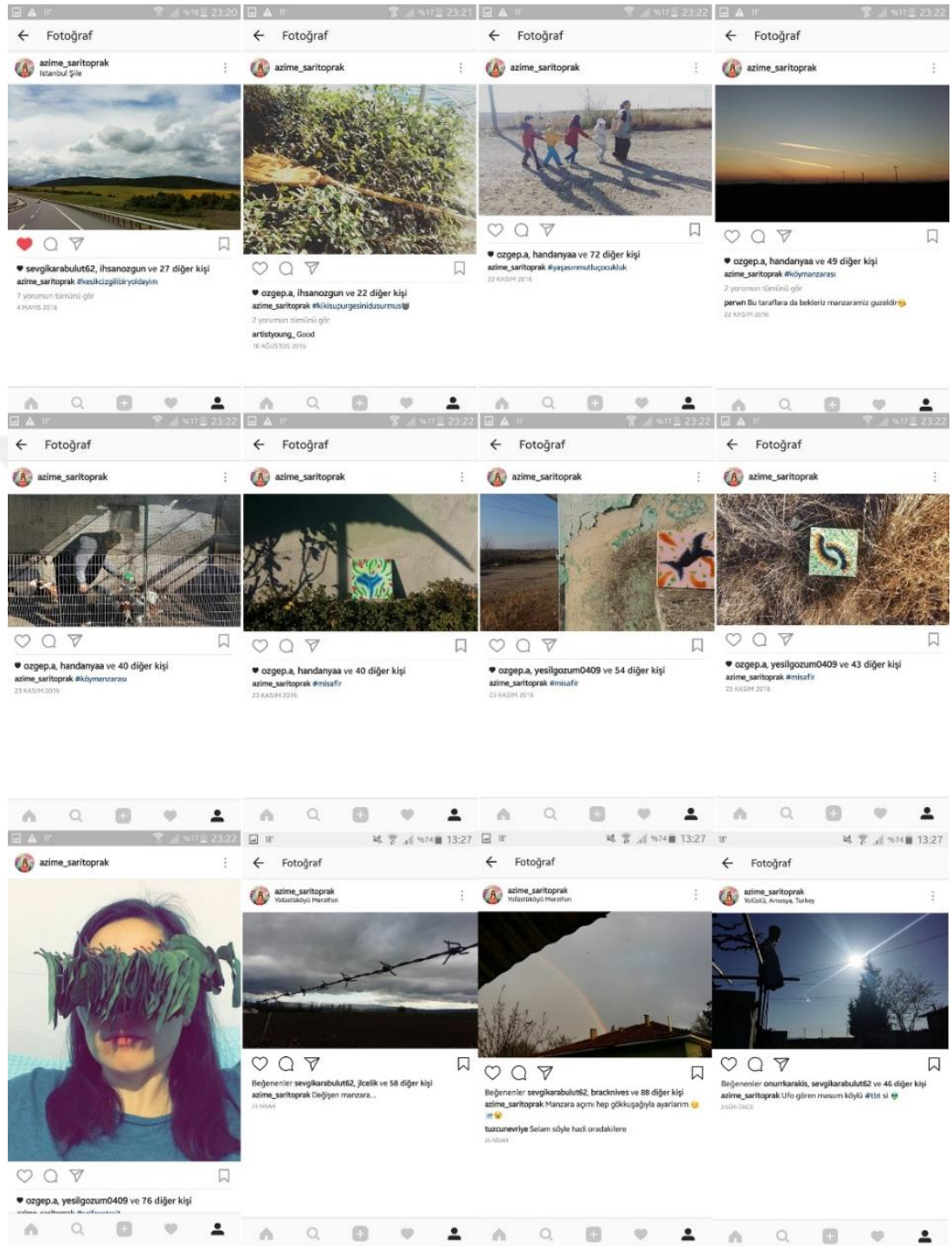
Resim 3.4. Instagram paylaşım fotoğraflarımdan, 30 Haziran-25 Eylül 2015

Resim 3.5. Instagram paylaşım fotoğraflarım, 25 Eylül-2 Şubat 2016

Resim 3.6. Instagram paylaşım fotoğraflarımdan, 2-6 Şubat 2016

Resim 3.7. Instagram paylaşım fotoğraflarımdan, 4 Mayıs-20 Mayıs 2017

3.4. Genel Coğrafya

Köyümüzün kuzeyinde bulunan Merzifon'dan gelen, yol üstüne kurulu, güneye doğru uzanan yön üzerinde dallara ayrılan yollarla, bir ağaç gibi köyümüz. Yolüstü Köyü yazımda detaylı olarak köyümüzü sokak sokak, yol yol, ağaç ağaç anlattım.¹² Şimdi köyümüzün genel coğrafyasını düşünerek gözlerimi kapatıyor ve gökyüzüne doğru uzanıyorum. Bir gün rüyamda böyle bir sahneyi görmüştüm; evimizin karşısındaki tarlada yemyeşil halı gibi serili filizler üzerinde yürürken gökyüzüne doğru grili mavi bulutlar arasında yağmur sonrası kalan toprak kokusu içinde yükselmiş ve uçmuştum. Şimdi, bu rüyamda ki sahnedeymişim gibi köyümüzü gökyüzünden izliyorum zihnimde. Her tarafında geniş ve uzun dörtgenlere bölünmüş, aralarına ağaçlar serpişmiş tarlalar görüyorum. Aşağı mahallenin bitiminde yarımlik bir ormanlık alan. Yarımlik; çünkü yıllar önce hiç hatırlamadığım bir sebepten bu ormanın yarısı kesilmişti. Ormanın biraz ilerisinde etrafında oyunlar oynadığımız, yeşil sazlıklarla ve kurbağaların sesleriyle çevrili gölümüzü görüyorum. Ama her yer alabilğine uzun boşluk, ağaç az, insan yok, hayvanlar kaçmış... Tarlaların su kaynağını sağlayan Yedikır ve Yüzüncü yıl barajlarını görüyorum. Benim çocukluğumdaki hallerinden çok farklılar. Sanki yaşlı bir beden gibi kurumuş, küçülmüş, çekilmiş, büzüşmüş, kahveleşmiş, derin maviliğini yitirmişler. Bu manzaralardan canım sıkılıyor derken biraz daha yükseliyorum köyümden. Desen çizer gibi çizilmiş zaten her yer; kutu kutu evler, çizgi çizgi yollar, nokta nokta ağaçlar, benek benek bahçeler, bitmek bilmeyen parça parça tarlalar. Seyre dalmışken ben rüzgâr esiyor üstümden, onu takip ediyorum, koşuyorum peşinden. Dağları görüyorum; kimi yüksek, kimi alçak, birini oldum olası Ağrı Dağı'na benzetiyorum, Ay'ın doğuşunu hep bu dağın sırtından izliyorum. Bir dağımız var adı Tavşan Dağı; karın yağacağını rüzgârın geleceğini, yağmurun gideceğini hep o haber veriyor bize. Köyün kuzeyinde Merzifon'un sırtına yatmış koca bir dev gibi bu dağ. Üşütüyor beni, evime gidiyorum...

Annem sobayı yakmış, ev sıcacık, dışarıso soğuk, dışarıso gri, dışarıso sessiz, dışarıso kar kokuyor. Uzanıyor ve düşünüyorum köyümün bu ıssızlığını, bu yalnızlığını, bu yorgunluğunu, bu bıkkınlığını. Benim çocukluğumda ki büyüklerimi düşünüyorum; kimileri çiftçi, kimileri hayvan bakıyor, kimileri bahçe yapıyor. Bir iki aile çok kazanıyor, diğerleri ancak doyuyor. Babam çiftçi, babam hayvancı, babam

¹² Bkz. Syf. 43.

kamyoncu, babam köylü. Köylü zor geçiniyor, okul kapalı çocuklar şehre gidecek her gün, köylü çocuğunun peşine şehre gidiyor. Aaa! Organize Sanayii diye bir şey kurmuşlar. Kutu kutu fabrikalar, köylü fabrikada işe giriyor. Köylü şehirde bebek bakıyor. Köylü şehirde tabak yıkıyor. Köylü gidiyor. Köylü kaçıyor. Köylü uzaklaşıyor. Köylü para kazanmanın yollarını arıyor. Çocuğunu büyütmenin, okutmanın, giydirmenin, gezdirmenin, doyurmanın, sevindirmenin çaresine bakıyor. Çünkü köylü köyünde çaresiz bırakılıyor. Köylü göçüyor.

Ben göçüyorum, göç eden forma dönüşüyorum.

3.4.1. Göç

“Göç

1. Siyasal, toplumsal ya da ekonomik nedenlerle bireylerin ya da toplulukların buldukları, oturdukları yerleşim yerini bırakarak başka bir yerleşim yerine ya da başka bir ülkeye gitme eylemi.

“Almanya göçü engelleyici önlemler düşünüyor.”

2. Evden eve taşınma.

“Bu göç kolay oldu.”¹³

Bu yer değiştirmeler esnasında nakledilen eşyaların tümüne de göç denir. Sürekli veya geçici olabildiği gibi göçler bazen gönüllü bazen de zorunlu olarak gerçekleşebilir. Net göç, iç göç, mevsimlik göç, dış göç, alınan göç, verilen göç ve yurt dışından gelen göç olarak sınıflandırmalar yapılır. Nüfus dağılımı nedeniyle coğrafyayı değiştiren bir olgu olmasından ötürü, coğrafyanın da konusudur.

Derinlemesine irdelenecek olursak göç konusu, çok farklı etkenlerle farklı alanların değişkenliğine sebep olmasından dolayı, anlatılası uzun bir hikâyenin tüm parçalarını bünyesinde barındırabilir. Bu başlıkta milyonlarca hikâye anlatılabilir, belki de milyarlarca... Öyle ki, sadece insanoğlunun değil yaşayan tüm canlıların

¹³ https://www.google.com.tr/search?q=g%C3%B6%C3%A7+nedir&rlz=1C1NHXL_trTR731TR731&oq=g%C3%B6%C3%A7+nedir&aqs=chrome..69i57j0l5.1839j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8

tadacağı ortak kaderlerden biridir bu. Ama herkesin de en çok bildiği, göç etmeleriyle ün salmış canlılar göçmen kuşlardır.

Göçmen kuş nedir? “Bazı kuşlar sonbaharda ortadan kaybolup, ilkbaharda yeniden ortaya çıkıverirler. Aristo, küçük kuşların yer altında kış uykusuna yattıklarını; bahar aylarında kızıl gerdan olarak bilinen kuşun, kışın kara kızılkuşruğa dönüştüğünü düşünmüştür.”¹⁴ İlahi Aristo. Artık, kuş gözlemleri, radyo vericileri, halkalama çalışmaları gibi takiplerle, pek çok kuş türünün beslenme ve yuva yapma amacıyla binlerce kilometrelik uzun yolculuklara çıkıp göç ettikleri bilinir.

Bu bilgiye ulaştığım metin, bana aslında ne kadar da bir kuşa benzediğimi hissettirdi. Düşününce göçmen bir kuştan da çok farkım yoktu. Eğitim almak için gittiğim İstanbul'daki okulumdan 2007 yılında mezun olmuş ve memleketime, köyüme, ailemin yanına geri dönmüştüm. Çok kıymetli KPSS sınavını kazanamamış, öğretmenlik yapabilmek için bir yıl sonra yapılacak olan KPSS sınavını beklemek zorunda kalmıştım. Artık bir yetişkindim, bir bireydim; tıpkı kendinden sorumlu bir kuş gibi tüm yaşam gerekliliklerimi kendi başıma omuzlanmam gerekiyordu. Köyümün şartlarında baktığımda, orada kalıp iş bulmam ve çalışmam olası görünmüyordu. Ben de ailemle fikrimi paylaşarak, bir iş bulabilme umuduyla İstanbul'a dönme kararı aldım. Nitekim geldikten bir hafta sonra iş buldum ve çalışmaya başladım. O günlerde tekrar köyüme dönmek aklımdan geçiyor muydu hatırlamıyorum. Ama zaman öyle bir anı getirdi ki, tıpkı bir kuş gibi yuva kurmak maksadıyla memleketimden, köyümden göç ettiğim bu şehre artık tamamen yerleşmiştim. Göçmen bir kuştum işte ben de!

Okuduğum bu metin soruyordu bana, göçmeyenler var mı? Elbette var! Gamze var, Gülsemin var, Handan, Hicran, Hilal var, Emine ablam var. Göç edip geri dönen var mı? Fadime Halam var, İlyas dayım, Ahmet dayım.

“... Göç zamanının geldiğini ve göç rotasını, aynı göçü daha önce yapmış ebeveynlerinden öğrenirler. Ancak genlerinde de bu özellik vardır. Göç geldiğinde genetik bilgileri onları göçe zorlar.”¹⁵

O kadar uygun bir zamandı ki. Okulumu bitirmiştım, hiçbir işim yoktu, artık 20 yaşında bir yetişkindim. Eğitimimle ilgili hedeflerim vardı, bu metinleri yazmama

¹⁴ <http://www.milliforum.net/threads/göçmen-kuşlar-hakkında.654/>

¹⁵ <http://www.milliforum.net/threads/göçmen-kuşlar-hakkında.654/>

sebepe olan Yüksek Lisans Eğitimi'ne hak kazanmak gibi. Kendimi daha çok geliştirmeli ve okuldan ayağımı çekmemeliydim. Köyde kalmak istemiyordum. Ben de aynı göçü daha önce yapmış olan ebeveynlerimden aldığım cesaretle sanıyorum, sadece gidiş için bir otobüs bileti ve yanımda birkaç parça kıyafet, defter, kitaptan oluşan bavulumla çıktım göç yoluna. Göç bir bilinmezdi galiba. Bilinmeze gitmek ne kötü aslında. Bir de 'bildiğini' ter etmek. Bildiğini bir daha görüp göremeyeceğini bilememek. Bazen bildiğini unutmak, bazen hatırlamak. Özlemek göç, sanki bir yerini bir yere çarpmışsın da onun acısıyla gözlerinin dolması tadında. Bahar serinliğinde yağmurda ıslanmışsın, evine gitmene ısınmana daha çok varmış gibi sokakta üşümek kıvamında. Bitsin diye hevesle uğraştığın bir işin uzadıkça uzaması telaşında. Kramp gibi göç, adım atmana mani olmayan, ama adımlarının da tadını kaçıran bir acı aslında. Kaçıyorum sanıyorken teslim olmak, özgürlüğün dönüştüğü bir mahkûmiyet, koşarken koşmalarının gerisinde olmayı istemek, bir yabancılık, bir olamama, bir gidememe, bir kalamama, arafta gibi aslı kalma...

Metin soruyor yine bana; "Göç yolları hep aynı mı? Pusulaları, haritaları var mı?. İstesem gidebilir miydim başka bir şehre? Bir iş bulsam, orada çalışsam, başka bir şehir olmaz mıydı? Başka bir pusulanın yönünde, başka bir yol izlemek, farklı bir harita çizmek. Bunu düşünmüş müydüm? Hayır hiç düşünmedim. Aklımda bir tek İstanbul vardı, çünkü sevdiğim adam oradaydı. Leylekler gibi birçok göçmen kuş göçlerinden sonraki gelecek yıl da aynı yuvalarına geri dönermiş. Fadime Halamın evinin karşısında bir elektrik direği, bu direğin üzerinde de bir leylek yuvası vardı. Üniversite yıllarımda bu yuvanın resmini yapmıştım. (Resim 3.8) Leylekler son baharda yuvalarını terk eder, baharla birlikte geri gelirlerdi. Onları yuvalarında görebildiğim zaman kendimi şanslı hissedirdim. Ama bizim köyde, leyleği havada görmenin şans olduğuyla ilgili, havada görürsen bütün yılı gezerek geçireceğinle ilgili bir düşünce vardı. Ben her zaman leylekleri yuvasında görmeyi yeğlerdim. Şimdi hatırlayınca bu düşüncem tuhaf hissettiriyor; acaba o zamanlardan yuvadan ayrılmanın ne kadar zor olacağını hissediyor muydum?

Resim 3.8. **Leylek Yuvası**, Tuval üzeri yağlıboya, 70x50cm, 2006

Aynı metin merakla soru başlığı ekliyor: “Göç zor mudur? Ne kadar enerji gerekir?” Üstüme alınıyorum yine ve böyle bir soru güldürüyor beni :) Göç zor mudur? Zordur elbette. Bir göçmen kuşun yolculuğu için bu soru ne kadar anlamsızsa, bir insan için bu soruyu sormak da o kadar anlamsızdır. Göç; ait olduğun yuvayı, bahçeyi, toprağı, çiçeğı, göğü, güneş, sesi, nefesi, insanı, gölgeyi, bilgiyi, sevgiyi her şeyi terk etmektir. Her biri bir parçandır senin ve sen onlarla bir bütünsündür. Seni sen yapan, tamamlayan, toparlayan; yaslandığın o ağaç, oturduğun o duvar, baktığın o tarlalar, dinlediğin rüzgârlar, sarıldığın ağaçlar, kokladığın yağmurlar, izlediğin kuşlar, sığındığın kuytular, takılıp düştüğün taşlar, kapısına gittiğin komşulardır... Sen onlarla bir bütünsündür ve gün gelir göçersin, o bütünden kopuk, savruk, buruk, kırık, bir tek olursun.

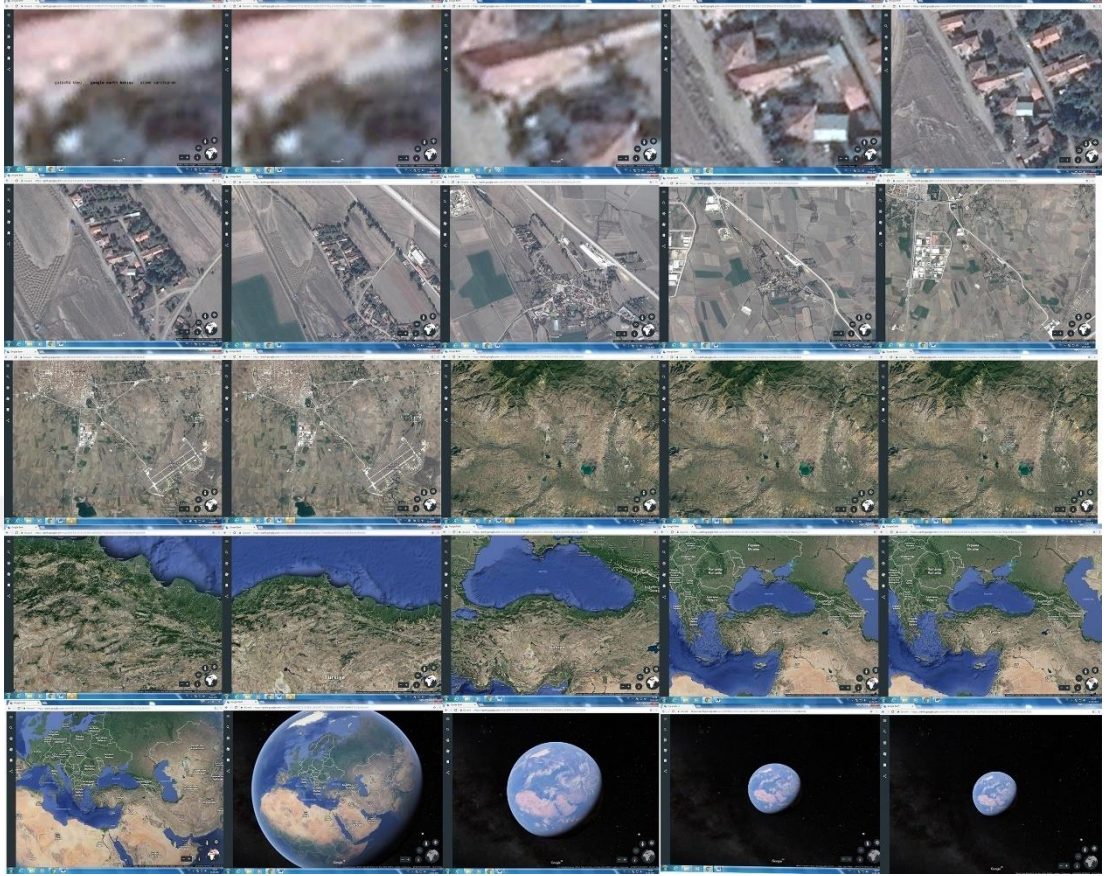
Resim 3.9. İnsan Oturmak, **Mezopotamya'dan Mezopotamya'ya**, 120x120cm, 2015

“Koyunlar açısından şu ilginç. Kuşlar gibi dönmüyorlar, yılın belli dönemi bir kıtada sonra başka kıtada değiller. Ama sürdüğün zaman da gidebiliyor, göç eden bir şeye dönüşebiliyor. İnsan göç eden bir varlık ama yerleşik hayata daha uyumlu. İnsana daha rahat geldiği için yerleşik hayatı tercih ediyor. Zora sokmadığın zaman göç etme gereksiniminde de bulunmuyor. Bu dönüşümde gittiği yer aslında geldiğin yer demeye çalıştım, bir harita çizmeye çalıştım. (Resim 3.9)”¹⁶

3.5. Yerel Coğrafya

Köyüme bir de Yerel Coğrafya kapsamına göre bakıyorum. Benim Köyüm, evrende, Dünya gezegeninde, gezegenin kuzey yarım küresinde, kuzey yarım kürenin Asya Kıtası'nda, Asya Kıtası'nın Türkiye'sinde, Türkiye'nin Karadeniz Bölgesinde, Karadeniz'in Orta Karadeniz Bölgesinde, Orta Karadeniz'in Amasya İlinde, Amasya ilinin Merzifon ilçesinde, Merzifon ilçesinin güneyinde yer almaktadır.

¹⁶ Kültigin Kağan Akbulut, **Sanat Dünyamız** 155, 72.

Resim 3.10. “Google Earth Bakışı” kitapçık sayfaları, 9x11cm, 2017

“Google Earth Bakışı” bir köye bakma kitapçığıdır. Haritada köyünü bulma, köyünde sokağını, sokağında evini, evinin önünde ki ağacı; sonra bir adım geri çekilme, biraz daha geri, biraz daha geri derken kendini uzayda bulma halidir. Yaklaşır uzaklaşırsın. Uzaklaşıp tekrar yaklaşırınsın. Sadece bakmak üzerine kurulu, dokunamama, ulaşamama ve orada var olmamayı, evinden uzaya çekili ip üzerinde asılı kalmayı, gidip gelmeyi temsil eder. (Resim 3.10)

Bir coğrafi varlık hakkındaki bilgi ise Coğrafi Bilgi’dir. Bu yerel bir bilgi türüdür ve birbiriyle bağlantılı üç ayrı bilgiden oluşur. Bu üç bilgi ise şöyledir:(Köyümle ilgili Coğrafi, Öznitelik ve Topolojik bilgileri diğer yazılarımda açıkladığım için, bu bölümü kendimi coğrafi bir varlık olarak açıklamaya ayırıyorum.)

1. Coğrafi Konum Bilgisi: Konumsal bilgi türüdür, daha çok coğrafi bir bölgenin koordinat bilgilerini içerir.

Dünya'ya geldiğim Coğrafik Konum Bilgisi Merzifon. Yaşadığım, hayatımı sürdürdüğüm coğrafik konum bilgisi İstanbul. An itibari ile bulunduğum, var olduğum coğrafik konum bilgisi Gültepe.

2. Öznitelik Bilgisi: Bir coğrafi varlığın öznitelik ve öznitelik değeri bilgisidir.

“1- Bir var olanın özle ilgili, kalıcı, zorunlu, yapıcı niteliği; temel belirti; yüklem. Ancak bir tözde bulunan, bir taşıyıcıyı gerektiren, değişken ve rastlantısal olandan (ilinekten) ayrı olarak özce töze bağlı olan şey. // Aristoteles, bir nesnenin kendisinden ayrı düşünülemeyen niteliklerini rastlantısal olanlardan ayırarak özle ilgili, zorunlu nitelikler, öznitelikler olarak adlandırır. Thomas'ta da öznitelik aynı anlamdadır. Skolâstikler Tanrı'nın özniteliklerinin sözünü ederler. Descartes'te da öznitelik tözün temel niteliği anlamındadır. Spinoza tözün değişmez varlık biçimleri olarak öznitelikleri değişken kiplerden (modus) ayırır. Ona göre tözde (Tanrı'da) sonsuz öznitelikler vardır, ama insan ancak iki tanesini bilmektedir: Düşünme, bilinç (cogitatio) ve uzam (extentio). 2- (Mantıkta) Bir özneye ilişkin olarak evetlenen ya da değillenen nitelik. // Yüklemden ayrılığı, modern mantıkçılara, yüklem daha geniş olmasıdır. (Öznitelik: özneye “dır” koşacı ile bağlı olan; yüklem: özneye ilişkin olarak evetlenen şey; örneğin: “İnsan memelidir.” önermesinde “memeli” özniteliktir; “İnsan düşünür.” önermesinde “düşünür” yüklemidir. Ama bu ayırma iyi temellendirilmemiştir.”¹⁷

Öznitelik Bilgisini yukarıda geçen Aristoteles'in değerlendirmesine göre üzerime alıyorum. Diyor ki, “Bir nesnenin kendisinden ayrı düşünülemeyen niteliklerini rastlantısal olanlardan ayırarak özle ilgili, zorunlu nitelikler, öznitelikler olarak adlandırır.” Peki, sence benden ayrı düşünemeyeceğin niteliklerim neler? Gözyaşlarım mı, gülüşüm mü? Özlemlerim mi, bıktıklarım mı? Saçımın sağ yanındaki pembe mi, belimin sol yanındaki ben mi? Burak benim özniteliğim mi? Annem Emine, Babam İsmail, Kardeşlerim Yakup, Gamze, Mustafa. İşte benim özniteliklerim. Zorunlu nitelikler diyor öznitelikler: Akrabalarım özniteliğim oluyor. Ama arkadaşlarımı ben seçiyorum. El yazım özniteliğim. Kan grubum A rh +. Boyum 1.63 cm. Kilom 52 kg. “Bedenen Sağlıklı” olarak tanımlanan insan uzuvlarına sahibim. Bunlar benim özniteliğim. “Zihinsel olarak sağlıklı” tanımına girer miyim onu

¹⁷ Bkz. Syf. 14-15.

bilmiyorum. Çünkü çoğu zaman kendimi deliliğin kıyısında hissediyorum. Deliliğim de benim özneliliğim.

Sesim, bağırمام, konuşmam, uzanıp gökyüzüne bakmam, yıldızları saymam, esen rüzgârı kucaklamam, çiçeklerimin yapraklarını sevmem, onlarla konuşmam, hatta şemsiyemle bile konuşmam...

Rüyalarım özneliliğim. Yazılarım, resimlerim. Rengim özneliliğim. Doğduğum yer, büyüdüğüm köy. Yaşadığım şehir özneliliğim değil.

3. Topolojik Bilgi: Bir coğrafi varlığın, diğer coğrafi varlıklara göre komşuluk ilişkileri hakkında bilgi verir.

Coğrafi bir varlık olarak yaşadığım evimi temel alacak olursam, dört katlı bir binanın giriş katında yaşıyorum. Üst katımızda eşimin kardeşi, iki üst katımızda eşimin annesi, karşıımızdaki binanın birinci katında Esmâ Teyze, tüm çevremizi saran koca binalarda yaşayan bir sürü tanımadığım insanlar da komşularım.

3.5.1. Kartografya Üzerine Düşünmek

Bir yaz babamlar yine tarlaya çalışmaya gidiyorlardı; tarlaya sabah çok erken saatte gidilir akşam gün batımıyla birlikte eve gelinir. Ben o zaman henüz tarlada çalışmaya başlamamıştım, kuzenlerimle birlikte bizim evde günü geçirip ailelerimizin dönmesini bekliyorduk her gün. Bir akşam babama tarladan döndüğünde, hangi tarlada çalıştıklarını sordum. O da bana; "Mezarlığın akasında evler varya, onların altında." dedi. Bu bilgiyi aklımın köşesine yazan ben, bir gün canı sıkılıp annesini görmek isteyen kuzenime gururla; "Ben biliyorum nerede olduklarını, sizi götürürüm" dedim. Kuzenlerimi peşime takip mezarlığın arkasındaki evlerin yanına gittim. Evlerin altı demişti babam, ama evlere bakınca altında çalışmak pek de mümkün görünmüyordu. Herhalde etrafındadırlar dedim kendi kendime. Evlerin çevresinde dolaştıkta dolaştık ama nafile, babamları bulamadık. Eve geri döndük. Akşam olup bizimkiler tarladan döndüğü zaman, durumu babama anlattığımda babam kahkahalarla güldü. Sonrasında öğrendim ki, meğer babamın evlerin altı diyerek tarif ettiği tarla, o evlerden kilometrelerce uzakta bir tarlaymış. Bizim köyde mesafe tanımı böyle yapılmış.

Köyümü anlatırken zihnimde canlanan, anımsadığım halini, belirli bir plan çerçevesinde düşünüyorum ve bunu yazıya aktarıyorum. Hayalimde oluşan bu, tabii ki gerçek olan manzaralar; metinlerin haricinde birde planları oluşturuyorlar. Bir ağaç, bir duvar, bir sokak ardı ardına bir başka parçayı getiriyor. Yazılar ve planlar birbirine paralel ilerlediğinden ve haritalar oluşmaya başladığından dolayı, Yasemin Hocam kartografi ve kartograf ressamlarına bakmamı önerdi. Çünkü kartografya; harita ve harita benzeri gösterimleri üretmek amacıyla uygulanan, gerekli tüm çalışmaları kapsayan bilim, teknik ve sanattır. Benim metnimi destekleyen, anlatımımı görsel biçimde ifade eden planlar, desenler ise köyümü, evimizi, sokaklarımızı göstermek amacıyla ürettiğim haritalardır. Kartografyada söz konusu olan yeryüzü üzerindeki görünür gerçek objeler ve elde edilen bilgiler haritaya aktarılır. Buradaki amaç, haritaya aktarılan bu bilginin diğer insanlara ulaştırılarak kartografik iletişimin sağlanmasıdır. Kartografların bu iletişimde amaçları, kendi düşüncelerinde şekillendirdikleri ve haritaya aktardıkları yer yüzünü biçimi ile, herhangi bir kullanıcının o haritaya baktığında, zihninde oluşacak zihinsel haritanın mümkün merteye örtüşmesidir. Fakat bu hiçbir zaman tam olarak sağlanamaz, sarmal şekilde devam eder. Tıpkı benim, köyümün manzaralarını aktardığım planlarda, izleyicinin görüp algılayacağı hisle; benim bu üretimi gerçekleştirirken zihnimde düşlediğim biçim ve hislerin örtüşmeyeceği gibi...

Ama burada örtüşmesini istediğim öyle hisler var ki; teknik gerçekliğin dışında (duvarın dibindeki ağaç, ağacın altındaki sandalye gibi.) buradan oraya bakma halinde uzaklaşılan gerçeklikler, hayal meyal anımsanan hatıralar, özlemle önemi artan, devleşen küçük şeyler gibi... Buradan oraya bakmanın hissiyatıyla yaşanan farkındalıklar var; örneğin virane haline gelen köy okulumuzun lojmanında yığınlar halinde, atıl vaziyette duran kullanılmış eşyalara bakmak köyden kimsenin aklına gelmemiş. 2009 Aralık ayında köyüme gittiğimde, eşimle birlikte bu viraneye dönüşmüş okulumuzu gezerken lojmandaki eşya yığına rastladık ve orada ilkokulda okurken kullandığımız kitaplar, defterler, haritalar ve okul gereçlerini gördük. "Nuri" de bunlardan biriydi: fen bilgisi dersinde anatomik yapısını incelediğimiz seramik erkek figürü. Adını eşimle birlikte koyduk, okul döneminde ona bir isim takıp takmadığımızı hatırlayamadım ve onu alıp İstanbul'a evimize getirdik. Özlediğim ve mutlu olduğum günlerin anısına bu eylemi gerçekleştiriyordum. İlk kez köy okulumdan bir parçayı yaşamıma dahil ediyordum. Orhan Pamuk "Sessiz Ev"

romanında, Faruk'un dedesinin eski eşyalarına baktığı anda, tamda benim yaptığım bu hareketin tersi bir duruma şu şekilde dokunmuş:

“... Galiba korktuğu için odaya girmiyordu, gittim verdim. Sonra, üzerine eski harflerle Doktor Selahattin'in her sabah 2-6, öğleden sonra 8-12 arasında hasta kabul ettiğini yazan pirinç levhayı buldum. Biran yalnızca matrak bulduğum için değil, anısı içinde pirinç levhayı alıp İstanbul'a götürmek geldi içimden, ama tarihten ve geçmişten tuhaf bir korkuyla tiksινince tozlu eşyalar arasına fırlatıp attım.”¹⁸

Resim 3.11. **Hiç Var Olmamış Gibi**, Ahşap Yerleştirme, 2009-2010

Yasemin Hocamın benimle 1 Kasım 2011 tarihinde paylaştığı bambaşka bir örnek var ki; Sibel Horada'nın “Hiç Var Olmamış Gibi” adıyla sergilediği çalışması. Bu eser, bir önceki örnekte gerçekleşen durumun tam tersine, benim Nuri'yi İstanbul'a getirmeme paralel düşüyor. Yıldız Teknik Üniversitesi Beşiktaş Yerleşkesinin bahçesinde bulunan Pavlonya ağacının 2009 yılında kurduğu gerekçesiyle kesilip, bir süre sonra yerde kalan köklerinin de sökülmesiyle varlığına dair tüm izlerin yok edilmesi durumu sonucunda sanatçı, sökülün ve daha sonra bulabildiği tüm parçaları ve ağaca dair tüm bilgileri bir araya getirerek “Hiç Var Olmamış Gibi” adlı çalışmasını yok edilen Pavlonya ağacının anısına adıyor. Pavlonya ağacının bulunduğu topraktaki tüm kötülükleri yok edip o toprağı beslemesi, toprağı can katması göz ardı edilirken; bir ağacın varlığına bile tahammül edilemeyen vahşî bakış açısı bu ağacın yaşamını değersizce sonlandırmaya yetiyor. Ağacın geldiği son nokta aslında Yıldız Teknik Üniversitesi Beşiktaş Yerleşkesinin var olduğu daha çok ait olduğu yerden alınıp başka bir yere taşınması haline de işaret ediyor. Bu da bana elbette, köy okulumuzun kapatılmasıyla okulun tıpkı Pavlonya ağacı gibi köyümüze canlılık katan, köyümüzü, insanımızı güzelleştiren halinin görmezden gelinip yerle yeksan edilmesini ve Nuri gibi

¹⁸ Orhan PAMUK, Sessiz Ev, 45.

daha birçok mutlu anılarımızla yüklü eŐyalarımızın sanki hiç var olmamiŐlar gibi öylece terk ediliŐlerini anımsatıyor. (Resim- 3.11)

4. YOLÜSTÜ KÖYÜ

Çalışmamı yazarken yaptığım okumalar, araştırmalar sırasında köyümü anımsatan anlatım ve köyüme benzer biçimlere rastlıyorum. Bunlardan bir tanesi Italo Calvino'nun 'Görünmez Kentler' isimli kitabında geçen, 'Kentler ve gökyüzü 1' adlı bölümüydü:

"Eğri büğrü daracık sokakları, merdivenleri, çıkmaz sokakları, yoksul mahalleleriyle aşağıya-yukarıya yayılan Eudossia'da kentin gerçek biçimini seyredebileceğin bir halı var. Düz ve yuvarlak hatlar boyunca motiflerini yineleyen simetrik figürlerden oluşan, tüm örgüsü boyunca her birini ayrı ayrı izleyebileceğin nefis renkte ipliklerle dokunmuş bu halının deseni kadar Eudossia'ya benzemeyen hiçbir şey yoktur ilk bakışta. Ama durup onu dikkatle incelediğinde, halıdaki her noktanın kentteki her noktayla ilişki içinde olduğunu, kentte var olan ve senin trafiğe, kalabalığa, itiş kakışa takılarak gözden kaçırdığın her şeyin aralarındaki gerçek ilişkiye göre düzenlenmiş şekliyle desende bulunduğunu anlarsın. Eudossia'nın tüm kargaşasından senin yarım yamalak yakalayabildiğin görüntü, katırların anırmasından, is lekeleri ve balık kokularından öteye geçmez; oysa halı, kentte belli bir noktanın bulunduğunu ve onun gerçek oranlarını, en küçük ayrıntılarına gizlenmiş geometrik yapısını ancak o noktadan gösterdiğini kanıtlar sana. ..."¹⁹Bu paragrafı okuduğumda, kendi köyümü tümüyle biçimlendirecek olsam ortaya çıkan motif ne olur diye düşündüm ve tüm sokakları, evleri, köy meydanını, aşağıya-yukarıya kafamda birleştirdiğim anda zihnimde bir 'ağaç' motifi canlandı. Şimdi bir yandan zihnimde bu ağacı çizerken, bir yandan da köyümü kelimelerle anlatacağım...

Köyün girişinden başlayıp, evimizin önünden uzunca devam eden yolun oluşturduğu düz çizginin yan dallara ayrılışı üstüne kurulmuş evlerin kurguladığı bir ağaç gibidir köyümüz. 'Yukarı' gövdeyi; 'aşağı'da dalları var ediyor sanki.

Okul, köyün yakın tarihindeki geçmişinde yer alan merkezi. Tıpkı ağaçkakan oyuğu gibi, ağacın gövdesine işlenmiş büyük bir nokta sanki. Yukarılara doğru çıktığımızda, aslında köyün aşağısı dediğimiz dalların ortasına kuş yuvası gibi

¹⁹ Italo CALVINO, Görünmez Kentler, Çev. Işıl Saatçioğlu, 47.

konmuş bir başka merkezi işaret eden alan ise, yıkılan eski köy çeşmesi Mavili'nin yer aldığı köy içi. Tıpkı köyiçi gibi, okul gibi köydeki herkesin gidip gelip uğradığı bir başka küçük kuş yuvası da köyiçine çok yakında duran camii. Ve bir başka kuş yuvası olarak işaret edeceğim merkezi nokta ise, kilisenin yer aldığı, sol taraftaki dallar arasında bulunan Kilise Mahallesi.

Ağacın vücudunda varolan bu farklı noktaların her biri kendi başına bir başka merkezi oluşturuyor. Her nokta için insanların ilişkilerinin kurduğu bir aura var sanki. Okula herkes gelmiştir; okumaya, çocuğunu bir kutlamada izlemeye, veli toplantısına. Köy içine düğünlere gelirler, milli bayram kutlamalarının törenlerine ya da sığıra gönderdikleri hayvanları bırakıp almaya. Camiye, çocuklar yaz tatillerinde Kuran Kursu için giderler. Bababalar ve dedeler cuma, cenaze ve bayram namazları için; anneler, nineler de ya teravih namazlarına ya da bir sünnetin mevlidini dinlemeye... Kilise mahallesininse kendice bir suskunluğu ve gizemi vardır. Etrafı evlerle örülü, tam ortasındaki devasa ağacı saran kucak gibidir. Orda yaşayan aileler, eşleri dostları buraya gelir gider. Çocuklar da bayramlarda şeker toplamak için.

Köyün diğer dallarında çocukluğumuzda oyun oynadığımız yerler vardır. Bunlardan bir tanesi caminin arkasındaki pınar, diğeri de halamların evinin karşısındaki pınar ve bu her iki pınarın sularının aktığı göller. Üstleri koyu yeşil yosun tutmuş, kıpırtısız, sakın su birikintileri. Her ikisinin de etrafı söğüt ağaçlarıyla diziliydi. Ağaçların arasında oyunlar kurar, gel gitlerle görünmez ağlar örerdik. Oyun alanlarımızdan bir diğeri de; köyiçinde yer alan köy odasının arka duvarının dibindeki yeşil alandı. Anneannelere komşu bir noktadır burası. Tam da evimizin önünden devam eden yolun, köyiçine geldiği anda ayrıldığı sağ dalın üstünde kalır. Okuldan çıkıp ödevlerimizi bitirdiğimizde koştura koştura buraya gelip arkadaşlarımızla toplandığımız çok olmuştur.

Akasyaların altında ve okulun bahçesinde de çokça oyun oynardık. Ama benim oyun zamanımı en çok geçirdiğim yer, elbetteki kardeşim Gamze'yle birlikte, evimize çok yakın olmasından ve muhteşem büyüünden kaynaklanarak iğde ağaçlarının altıdır. Onlar bizim üstümüzü dallarıyla sararlar, gökyüzünden bir önceki sema olurlardı. Evimizin önündeki yol kenarında oyun oynadığımız dört iğde vardı. Soldaki iki ağacın altında daha çok çöplerden malzeme toplar evcilik oynardık.

Üçüncü ağacın dibinde çalılar yığılı olduğundan sanırım, çalılardan çadırlar kurardık. Dördüncü ağacın altında da dibinde çok güzel çimler yetiştiğinden piknik yapardık.

Hani köyün adı da Görköy'nden Körköyü'ne, Körköyü'nden Yolüstüköyü'ne geçmişse; işte köydeki her yol, üstündeki yaşamlarla özdeşleşiyor zihnimde. Evimizin önünden geçen yol iğde ağaçları ve üstündeki oyunlarımızla; aşağının başladığı yol kapı önünde oturan kimi hala hayatta kimini kaybettiğimiz insanlarla, köyçi tam ortasında duran Mavili'si ve meydan düğünleriyle, fabrikanın önünden gelen yol babamın arabasıyla..

Ve en başında sözünü ettiğim raslantısal bir benzerlikle daha karşılaştım ki, oda kartografya üzerine yaptığım araştırmalar sırasında, yüzyıllar öncesinde varolan bir kente ait haritaydı. Bu harita, Kamanıçe adıyla 1672 – 1699 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin Podolyo Eyaleti'nin idari merkezi olmuş, günümüzde Ukrayna'ya bağlı olan Kamnyanets-Podilski adında ki ilçenin, Kamanıçe Kalesi'ni ve şehri gösteren 1693 yılında resmedilmiş halini gösteriyor. Benim ilgimi çekmesine sebep olan şey ise, Calvino okumamın ardından zihnimde canlanan köyümün ağaç motifi şeklinde ki halini bu haritanın da taşıyor olması. (Resim 4.1)

Resim 4.1. Kamenıçe Kalesi, 1693

4.1. Yukarı

Uçsuz bucaksız bir tarlaya bakan evde oturuyoruz. Yanı başımızda köy okulumuz duruyor. Sağ yanımızda çocukluğumdaki komşularımızın ardından kalan boş evlerle dolu bir bahçe ve terkedilmiş diyebileceğim yalnız kadın Hasibe Halam oturuyor. Arka sokağımızda yeni komşularımızın oturduğu eski oyun bahçemiz; meyve bahçesinde zaman geçirmeye doyamadığımız Rabiye Babaannem ve gizemli bahçeleri, kırmızı balıklı havuzlarıyla Mehmet Dedeler...

Evimizin önünde bir yıl öncesine kadar sıra sıra dizili iğde ağaçları vardı. Fakat karşımızdaki tarlanın sahibi, güzelim anılarımızla yüklü bu iğde ağaçlarını söktü, yerine tel örgüler çekti. Oysaki evden çıkıp o tarlanın içine doğru özgürce yürümek, benim için okyanusta yüzmek ya da her an uçacağımı hissederek gökyüzüne doğru yükselmek gibiydi.

İğdelerin altında, sanırım büyükbabamın yapıp babamın geliştirdiği tahtadan koltuk ve masalar vardı. Bazı yaz gecelerinde babam buraya ışık çeker, semaver yakardı ve misafirlerimizi burada ağırlardık. Gündüzleri hepimizin oturup dinlenmeye ihtiyaç duyduğu en sakin yer ve komşularımızla buluşma noktamızdı orası.

Resim 4.2. Evimizin önünden görüntü, Yolüstü Köyü

Şuan var olmayan iğdelerin yanı başında elektrik direklerine takılı olan çamaşır ipleri var. Neyse ki onlar hala duruyorlar, çünkü ben buraya annemle birlikte çamaşır asmaya ve asılı çamaşırlar arasında oyun oynamaya bayılıyorum. (Resim 4.1) Yolun karşısında okul duvarının içinde bir nokta gibi duran çeşmemiz yer alıyor. 1973 yılında Hacı Bahri Sümer tarafından hayrına yaptırılmış çeşmenin zamanında güldür güldür aktığını hatırlayabiliyorum. Şuan sadece tavanına biriken yağmur suları damlıyor kenarlarından. Her ne kadar hayrına yapılmış bir çeşme olarak “çeşme” işlevini görmüyor olsa da birçok işe yaradığı kesin. Örneğin benim için bir gözlem noktası burası. Bulutları, günbatımını, tarlaları, ayı, gökkuşağını, sokağımızı, evimizi buradan izlemeyi çok severim. İplere asılı çamaşırlara bile bu açıdan bakmak bir başkadır.

Küçüklüğümüzde eğer yağmur öncesi gök kararmış, gri bulutlar toplanmış, ılıkta bir rüzgâr esmeye başlamışsa abim, kardeşim Gamze ve ben hemen bu çeşmeye koşar, şimşeklerin çakışını keyifle eğlenerek buradan izlerdik. Ben çeşmenin, avlumuzun köşesinde dikili olan Ceviz ağacıyla uyumunu da severim. Çeşmeyi ve o ceviz ağacını birbirinden ayırmak zor gelir bana. Tabi bu iki noktayı birleştirip çizgiye dönüştüren; üstünde kavgalar, sohbetler, tepesinden düşmelerin eksik olmadığı okul duvarını da unutamam. O duvarın da en çok, yıkadığımız halıların suyu aksın diye üstüne atıldığındaki halini severim.

Resim 4.3. “Ruhların Kaçışı” filminden bir sahne, 2001

Çeşmenin önünde çocukluğumda yürüdüğüm ya da durduğum öyle bir an var ki, işte Miyazaki'nin ruhların kaçıışı filminde Chiro'nun anne ve babasının yanından ayrılıp geldikleri gizemli sokakta durup çevresini izlediği an, bana bu çeşmenin önündeki öğle sonrası güneşi altında durup düşündüğüm o anı anımsatıyor. (Resim 4.3) Sadece o anın yanı sıra bir anda tüm çocukluğumda ki öğlen vakitlerini anımsıyorum sanki. Kendi yaşamımla ilgili bu ve benzeri parçaları filmde ki karelerle birleştirmek, Miyazaki'nin anlatımındaki yakınlık ve karakterlerin duyguları onlarla daha yakın bir bağ kurmama ve bu noktada benim için vazgeçilmez olmalarına sebep oluyor. İçimde biriktirdiğim özlem duygusunu; öyle bir anlatım dili kullanıyor ki, Komşum Totoro filmini izlerken, Satuski ve Mey karakterlerinde kız kardeşim Gamze ve kendimi görüyorum.

Çeşme ve okul duvarının oluşturduğu bu çizgiye paralel bir başka çizgi evimizin önündeki yoldur. Bu yoldan geçen herkes paralel bir çizgi ekler evimize. Bu çizginin devamında bizi Rasime Halam ve rahmetli Muharrem Amcamın kocaman meyve bahçeli evi karşılıyor. Tam da evimizin önünde ki bu yolu düşündüğümde aklıma Muharrem Amcamın yoldan geçişi ve bana verdikleri şeftali dolu torbayla onlardan bize doğru koşuşum geliyor. Ama bu yol üzerinde en çok neler yaptığımızı düşünecek olursam; Hasibe Halamların bahçe duvarının başladığı ve çeşme duvarının bittiği nokta arası bizim oyun alanımızdı. Saklambaçlarımız, futbol maçlarımız, gugalı taş, yakar top, çelik çomak oyunlarımızın tümünü bu aralıkta oynardık. Bu yolun üzerine bazı oyunlarımız için şemalar çizdik. Hatta bir defasında ağabeyim bizim için standardı sekiz dikdörtgenden oluşan bir oyunu yaklaşık 50-60 kadar dikdörtgenden oluşacak şekilde çizmişti ve bu neredeyse 8-9 metre uzunluğunu bulmuştu. Yağmur sonrası yolun ne çok ıslak ne çok kuru olduğu bir vakitti ve bu işi el arabasının ayaklarını kullanarak yapmıştı. Böylece çizgiler sanki cetvel kullanmışçasına dümdüz olmuştu.

Evimizin önünden geçen bu yolu köy içine doğru takip ettiğimizde okulun duvarının bittiği yoldan akasyalar başlıyor. Onlar bir sıra üstünde yan yana dizilmiş akasya ağaçları. Yolun bir kenarını öylece sarıyor, yukarıya yani bizim mahalleye gelenleri karşılıyorlar. Sırtlarını döndükleri yönden ay doğuyor, yüzlerini döndükleri yönden güneş batıyor. Eğer aşağıdan bize doğru gelen birisi varsa “ Akasyaların orada. “ diye yer bildirimini yapmamıza yardımcı oluyorlar. Baharda şahane çiçeklerini tomurcuklarından salıveriyor ve etrafı mis gibi akasya kokusuyla kaplıyorlar.

Küçüklüğümüzde okul çıkışı kardeşim ve arkadaşlarımla toplanır, bu güzel çiçekleri babamın kızacak olmasını göze almak pahasına yedik. Babam, akasyaların içinde minicik böcekler olduğu için yememize kızardı; haklıydı da! Onları yedikten sonra hep karnımız ağrırdı. Ben en çok gövdesinde koltuk olan (birazı kesilmişti ve gövdesinde oturma yeri vardı) sıska akasya ağacında oturmayı ve en başta (evimizden tarafta) olanın altında uzanıp, gökyüzüne bakmayı, bulutlardan şekiller türetmeyi severdim.

Akasyaların arkasında yolların dört parçaya ayırdığı bir bölüm var. Burada bazı ailelerin yakacak olarak kullanmak üzere topladıkları çalı, saman ve küspe yığınlarını koyuyorlar. Okulun arka duvarına bakan bölümde kocaman bir çam ağacı, fırtınada yıkılmış çam ağacının kökü ve önceden ev olan bir yapının belli belirsiz temeli duruyor. Bu bölümü düşündüğümde aklıma, bir yaz günü yanan otlar arasından çıkan oyuncak papağanım geliyor :) Hemen yanında ki bölümde ise, yine küspelik olarak kullanılan iki harabe ahır ve bunların devamında aşın durağı dediğimiz, hiçbir zaman içini görmediğim ve ne olduğunu hiç bilmediğim bir virane yer alıyor. Dördüncü parça ise son yıllara kadar hep boş kalmış, en fazla tezek yapmak için kullanılmış bir alan. Ancak bazı aileler yakın zamanda buraları tellerle çevreleyip kendilerine küçük bahçeler kurdular. Benim için bu bölüm her zaman Güllü Ememe giden kestirme yol oldu. Çünkü bu parçanın yanından geçen yolun karşısında Güllü Emem yani babamın halası oturuyor. Onu düşündüğüm zaman aklıma, bahçesindeki havuzun başında duran gri gövdeli kiraz ağacı ve bu ağacın tepesinde kiraz yediğim zamanlar geliyor.

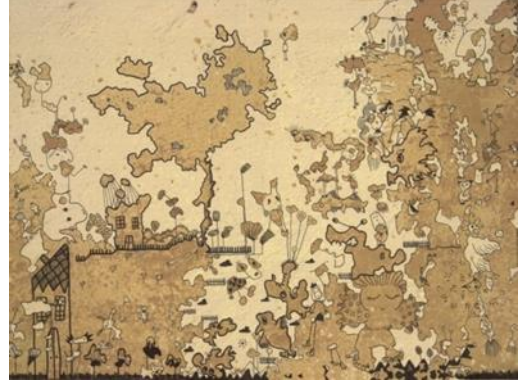
Güllü Ememden çıkıp köy içine doğru giderken yolun köşe başında derin bir havuz şeklinde olan küspelik yer alıyor. Buranın kenarında oturmak ya da paslı merdivenlerinden içine inip çıkmak nedense garip bir macera yaşıyor hissi verirdi bana. Bu küspeliğin yanbaşıda da virane bir samanlık bulunuyor. Hayao Miyazaki'nin "Howl'un Yürüyen Şatosu" filminde, büyücü Howl'un kendisini gizlemek için verdiği yanlış adreslerin birinde askerler terkedilmiş bir viranenin içinde buluyorlar kendilerini. İşte o virane bana bizim bu samanlığı çağrıştırıyor.

Samanlığın kapısı, gençliğinde babaannem ve büyükbabamın çalıştığı, mezarlığın komşusu çiftliğe bakıyor. Artık bu noktadan sonra da 'aşağısı' başlıyor. Çünkü bizim evimiz köyün 'yukarı'sında kalıyor.

4.2. Okulun Duvarı

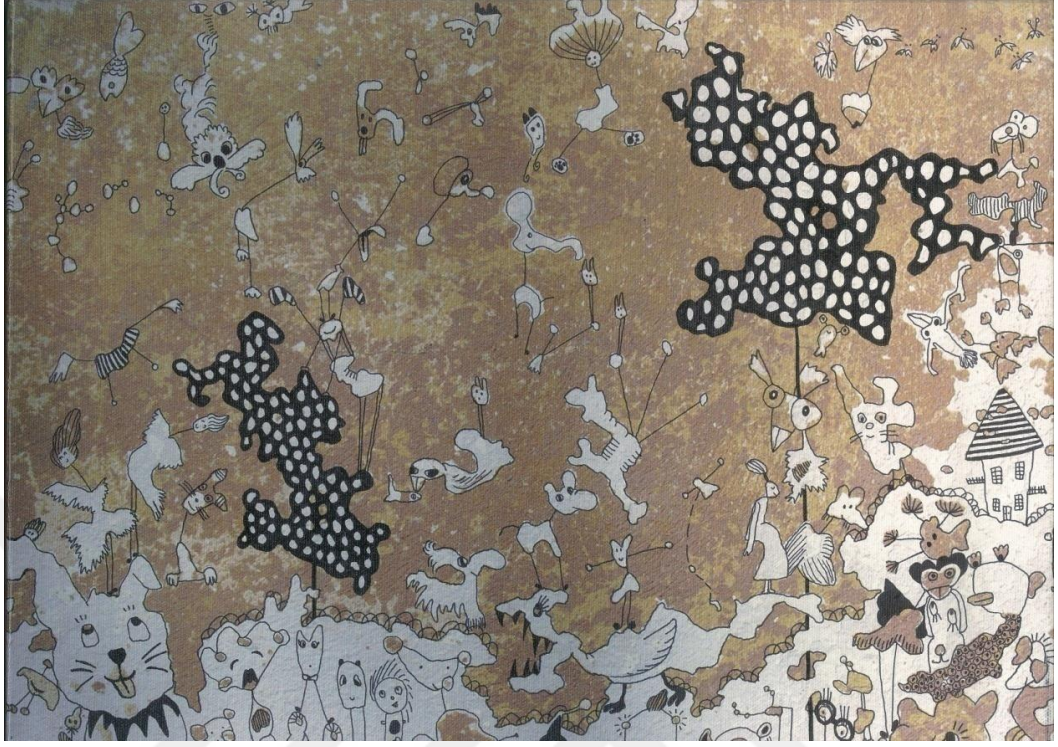

Resim 4.4. **Okulun Duvarı-1**, Tuvalet fotoğraf baskı üzeri mürekkepli kalem, 32x42cm, 2015

Resim 4.5. **Okulun Duvarı-2**, Tuvalet fotoğraf baskı üzeri mürekkepli kalem, 32x42cm, 2015

Duvar... Yerinde olmak, tam da orada durmak istediğim duvar. Soluk tenim gibi, solgun sarı renkli duvar. Gözyaşlarımla yıpranmış ruhum gibi yağmurlardan aşınıp dökülmüş duvar. İçimdeki çocuk gibi gizli kahramanlarıyla eğlenen, neşelenen duvar. Annemin, babamın, kardeşlerimin önünden geçtiği; her gün özlemle andığım günbatımını umarsızca izleyen; her şeyi görüp, duyup, saklayıp sessizce bekleyen; saklambaçta arkasına saklandığım; bisikletle ortasına tosladığım; ordayken okulun duvarı deyip geçtiğim, buradayken kışkırdığım duvar. 13 metre uzunluğunda, 189 santimetre yüksekliğinde, Yolüstü Köyü İlkokulu'nun bahçesinde bulunan depo, kömürlük ve tuvaletlerin, kiremit çatılı sırt duvarı. Köy meydanına uzanan yol üzerine serili, evimizle akasyalar arasında köprü kuran duvar. (Resim 4.4 , 4.4)

Resim 4.6. **Okulun Duvarı-7**, Tuvalet fotoğrafı üzerine mürekkep, 32x42cm, 2015

Baktığım yere göre meğer ne çok değiştirmiş anlamın: Okulda okuyorken üzerine düşen gölgelerimizi, önündeki çiçekleri umursardım sadece. Seni sarmalayıcı, koruyucu, belki faydasız bir kabuk gibi görürdüm. Ama içerden bakardım, odalarınla tanımlardım seni. Okul bittiğinde önünden koşa koşa geçip, yan koluna oturup ayın doğuşunu izlediğimde beni yoldan geçenlerden saklamandan hoşlanırdım. Kömürlüğe doğuran köpek yavrularını korumandan, eteklerinden çimleri doğurmandan hoşlanırdım. (Resim 4.6)

Resim 4.7. **Okulun Duvarı-13**, Tuvalet fotoğrafı üzerine mürekkep, 32x42cm, 2015

Resim 4.8. **Okulun Duvarı-14**, Tuvalet fotoğrafı üzerine mürekkep, 32x42cm, 2015

Sonra nasıl oldu da okulu kapattılar ya, kilit vuruldu ya kapılarına, artık sana hep dışarıdan bakar oldum. Arkanda sürpriz bir hediye saklar gibi çocukluğumuzu saklıyordun sanki. Her şeyi kucaklayıvermiştin, bizim için içine atmıştın her birini. Ondan sonra sana her baktığımda o günleri görür oldum. Sonra ayrıldım ya köyümden, senede birkaç defa gelir oldum, o zamanlar başladım seni kıskanmaya. Özlemimi çektiğim ne varsa hepsini görüyordun her gün. Her yeni doğan güneşle, sahip olmak isteyeceğim anıları yüklüyordun kavlamış boyalarının ardına. Her gelişimde daha da çok bakıyordum sana. Her önünden geçişimde yeniden, yeniden görmek istiyordum seni, ben orada yokken biriktirdiklerini. Her seferinde daha yakından, daha yakından, daha da yakından bakarken görmeye başlıyordum şimdi çizdiklerimi. (Resim 4.7, 4.8, 4.9, 4.10)

Resim 4.9. **Okulun Duvarı-8**, Tuvale fotoğraf baskı üzeri mürekkep, 32x42cm, 2015

Resim 4.10. **Okulun Duvarı-15**, Tuvale fotoğraf baskı üzeri mürekkep, 32x42cm, 2015

4.3. Ahana Dahana

Resim 4.11. **Yolüstü Köyü İlkokulu'ndan**, Yolüstü Köyü, 2010

Sanırım 4. sınıftaydım, 1996 senesi olmalı. Sosyal bilgiler dersinde Müjgan Öğretmen o 'devasa' dünya küresini öğretmen masasının üstüne koydu ve coğrafya bilgimizi sınamak için herkese ülkelerin yerlerini sordu. Sıra Türkiye'ye gelmişti; öğretmenimiz nerede olduğunu sordu ve göstermesini istediği öğrencilerden hiçbiri Türkiye'yi harita üzerinde bulamıyordu. Oysa ben yerini çok iyi biliyordum ve yerimde duramayarak sürekli parmak kaldırıyordum. Müjgan öğretmen de ısrarla bana sıra vermiyordu. Benim sabrım azalıyordu ve nihayet kimse bulamayınca öğretmen benim göstermemi istedi. Sıramdan hışımla kalktım ve dakikalarca kendimi tutmuş olmanın verdiği güçle Türkiye'yi işaret ederek "AHANA!" dedim.

Müjgan öğretmen güldü mü gülmedi mi bilmiyorum, ama komik bir duruma düşmüştüm ve o gün bana öğretmenim birşey öğretti: "yakındakine 'burası', uzaktakine 'orası' denir".^Şimdi o gün ki burası orası, bugün ki orası da burası oldu. O gün Müjgan öğretmen bana bu terimleri öğrettiğinde hayatımın orada geçeceğini; buraya hep özlem duyacağımı hayal bile edemezdim. Ve tabi o gün derste kullandığımız dünya küresini; yıllar sonra tatil için gittiğim köyümde, okulun lojmanında parçalanmış halde bulup, alıp evime getireceğimi de.

Küreyi ekvatorдан ikiye bölünmüş halde buldum. Onu ayakta tutan tahta bacağı ortada yoktu bile. Karmakarışık eşyaların arasında iki yana savrulmuş bir beden gibiydi. Tıpkı benim gibi. O gün tek vücut olan dünya küresi şimdi bir ahana ve dahana'dan ibaretti. (Resim 4.11)

Kuzey Kutbu'nu ahana saydım, Güney Kutbu'nu dahana. Böyle düşününce hayatımda ki ahana ve dahanalar geldi gözümün önüne. Çünkü ahana ve dahana'nın temsil ettiği şey, size göre başkalarının bulunduğu noktadır. Siz dediğimiz şey ise, sürekli hareket halinde olan, değişken bir durumu temsil ediyorsa, o zaman ahana ve dahanalar da sürekli devam eden bir değişkenlik içindedirler. Güne göre, iklime göre, yere-yurda göre, hayale göre, bakış açısına göre, planlara ve haritalara göre, ilişkilere göre, mutluluğuna ve mutsuzluğuna göre bile ve hatta "ahana-dahana" diye işaret ederken onları kendi içinde bir ahana dahana karşılığına getirdiğimiz zaman bile ahana ve dahana değişir durur. Örneğin, bir nokta bana göre ahana iken, bir başka söylemde bana göre ahana olan noktaya göre dahana olabilir.

Bir zamanlar ahana olan köyüm, evim artık dahana'ydı. Hiçbir zaman gidemeyeceğimden korktuğum İstanbul ahana olmuştu. Artık insanlarda ahanalaştı

ve dahanalaştı; o günlerde hiç tanımadıklarım ahana, kendi ailem dahana oldu. O günlerde ki hayallerim ahana, şimdi ki hayallerim dahana oldu; sınıfta en iyi resim çizen azime dahana, resim öğretmeni Azime ahana oldu; resim öğretmeni azime ahana, ressam azime dahana, köyüme olan sevgim dahana, köyüme özlemim ahana. Ahana ve dahana'ya göre köyüme bakarsam; yukarı ahana aşağı dahana, komşumuz ahana annannem dahana, okulumuz ahana köy odası dahana, mezarlık ahana cami dahana, akasyalar ahana çayır dahana, okulun çeşmesi ahana Mavili dahana, içdeler ahana akasyalar dahana, Köyiçi ahana Kilise Mahallesi dahana, Harmanlar Mahallesi ahana Göller Mahallesi dahana, Muharrem Amcamlar ahana Burhan Amcamlar dahana, Aşındurağı ahana fabrika dahana, sel argı ahana barajlar dahana, oyun oynamak ahana televizyon izlemek dahana, yaramazlık ahana uslu durmak dahana, günbatımı ahana gündeğümü dahana. Gezmeye gitmek dahana tarlaya gitmek ahana, düşün-bayram ahana sinema-kafe dahana, pazardan meyve almak dahana ağaçtan meyve toplamak ahana, nintendo oynamak dahana çelik-çomak oynamak ahana, çiçekçiden çiçek almak dahana tarladan çiçek toplamak ahana, tulumbadan su yaymak ahana damacandan su yaymak dahana, römorkla tarlaya gitmek ahana belediye otobüsüyle işe gitmek dahana, soba başında güğümün kaynamasını beklemek ahana ketil başında suyun kaynamasını beklemek dahana, çeşme başında su sırası beklemek ahana dolum makinası başında akbil sırası beklemek dahana, bahçene ağaç dikmek ahana balkonunda saksıya dikmek dahana, komşudan iki yumurta istemek ahana bakkaldan sipariş vermek dahana, evin kapısından manzara izlemek ahana pencereden komşu binaların sırtına bakmak dahana, köyodasına dikiş-nakiş kursuna gitmek ahana belediyeye İsmek kursuna gitmek dahana...

4.4. Bir Ağaç Olsaydım

Bir ağaç olsaydım! Ağaç olsaydım da dünyaya doğmasaydım. Evreni sarsaydı dallarım, yapraklarım... Gezegenler arasında süzülseydim. İnsanlardan uzak olsaydım ve dokunamasalardı gövdeme. Amazon'da bir ağaç gibi kesilmeseydim. Belki de o zaman çok yalnız hissederdim, bilemiyorum... Bari köklerimi kuzey kutbuna sarsaydım, gövdem bir gemi yelkeni gibi dursaydı dünyanın tepesinde, dallarım selvi söğüt gibi aşağı eğilseydi, ekvatora doğru tül gibi serilseydim yer kürenin üstüne. Bulut olmayan gökyüzünde izlenebilseydi yapraklarım, gökkuşağı dallarımın arasından geçseydi, yağmur yağarken su damlalarıyla birlikte

yapraklarımda dökülseydi tıpkı bir şölen gibi. Böylesine muhteşem bir manzara sergilerken ben; yine de gelip keser miydi beni âdem?

Hani ağaçların kökleri mucizevî bir kimyasal sargılayarak kökünü kurtlardan, solucanlardan koruyabiliyor ya, o özellik benim gövdemde olsaydı da ayıramasalardı gövdemi köklerimden; ama bunu hayal ederken düşündüm de, insanlar bana sarılabilsinler isterdim. Afrika'da balta girmemiş bir orman ağacı gibi metrelerce yüksekliğe erişip bulutları aşabilsem, üst dallarım yıldızlara ulaşabilse de; insanlarda bana sarıldığı zaman gövdeme kulağını dayayıp kökümünden yapraklarıma akan suyun sesini dinleyebilsinler isterdim.

Baobap ağacı olup binlerce yıl yaşamak isterdim. İsterdim ama Küçük Prens'in gezegeninde değil; malum Küçük Prens baobapları daha minik bir fidecikken söküveriyor köklerinden. Hem onun gezegeninde yaşasam ne olacaktı? Her yeri koca gövdemle sarıp gezegeni un ufak edecektim... Yok, hiç istemem!

Ama bir kafur ağacı olup Totoro'nun köklerimde yaşamasını isterdim. Bir ağaç olarak bütün gün öylece rüzgârda dallarım savrulurken, o mistik sesi dinlediğimi hayal edebiliyorum... Totoro ve minik yavrularının dallarımda nasıl şarkı söylediğini de...

Ya Nausca'nın yanlılıkla düşüp, zehirli ormanın altında bulunduğu metrelerce yükselen, yukarıdaki toprağın, suyun bütün kirini zehrini emen ve onları iyiye çeviren ağaçlardan olmak ister miydim? Sanırım en çok bunu isterdim. İnsanoğlunun hoyratça harap ettiği doğayı mümkün olduğunca temizleyip yenilemek için mücadele etmek isterdim. Bir Pavyola ağacı da olabilir bu; ama elbetteki pavyola olsam bile bir ağaç olarak Yıldız Teknik Kampüsü'nde olmak istemezdim.²⁰

Ben de bir insanoğluyum işte; isterim de isterim... Gökkuşağının ağaç olarak beden bulmuş hali olmak isterdim; rengârenk gövdemin içinden de rengârenk su damlacıkları yürüsün, zarar gördüğünde ağaçların iyileşmek için salgıladığı çamsakızı benim gövdemden pembe mavi süzölsün, bedenime sadece kelebekler dokunup konabilsin ve tüm yapraklarıma geceleri yıldızlar dökölsün isterdim.

²⁰ Bkz. Syf. 42.

Köyümde bir ağaç olmak istesem; akasyalardan biri, okulumun bahçesinde bir çam, Muharrem Amcamlarda bir meyve ağacı ya da Kilise Mahallesinde devasa bir çınar olmak istemezdim. İsterdim ki, evimizin karşısında hala kesilmemiş bir iğde ağacı olayım. Annem babam gelsin gölgemde oturup dinlensin, çocuklar dallarımın altında oyun oynayarak eğlensin, onca zaman peşinde koştuğum güneşle ay beni hayranlıkla izlesin...

Şimdi bir ağaç olarak çizsem kendimi; gövdemi kesilmiş iğdenin yerine yerleştiresem, dallarımı savursam uzun uzun, sağa, sola, yukarıya uzatsam onları, tıpkı tarlada yürürken kollarımı gökyüzüne uzattığım gibi. Milyonlarca dal çizsem, dallarıma yuvalar, yuvalara mutlu kuşlar. Çizgilerimi bulutlara değdirsem, kiminin içinden geçip kiminin üstünü örtsem. Yağmur yağdığında binlerce gökkuşağı çıksa dallarımın arasından; gökkuşakları benim bahar çiçeklerim desem. Yapraklarımı severim, soğuk bir tatlı yeşil rengindedirler, her dalıma milyonlarca çizsem, çizerken yorulsam dinlensem sonra yine çizmeye devam etsem. Dünyanın tavanına yaklaştıkça, noktalar eklesem yapraklar yerine, nasılsa uzaktan tam görünmezler diye. Gövdemi boyasam kırmızısı bol kahverengiye, pürüzsüzce; sarılması sevmesi kolay olsun diye. Ama istemem gerçekteki dikenlerden, onları çizmem, uzak dursunlar bedenimden. Yalnız gövdemi alçak çizerim, zarar yok kısa bir ağaç olmak isterim. Kolaylıkla tırmanılacak gibi olsun, dallarım uzun olsun ki tırmanan ulaşabilsin gökte istediği yere. Gündüz güneşim, gece ayım, ben kapımızın önünde bir iğde ağacıyım. Zalim insan kalbi canıma kıyana dek, tam burada dikili duracağım.

Bu metnin altına da köyümün **bitki envanterini** koyacağım:

Kavak ağacı, İğde ağacı, Çam ağacı, Akasya ağacı, Ceviz ağacı, Elma ağacı, Vişne ağacı, Armut ağacı, Kayısı ağacı, Kiraz ağacı, Erik ağacı, Ayva ağacı, Dut ağacı, Sarıçiğdem, Mavi çiçek, Mor sümbül, Gelincik, Anneannemin sarı çiçekleri, Zarzalak, Devedikeni, Gül, Asma, Madımak, Tekilcen, Pürpürüm, Ebegümece, Gülfatma, Aydede...

5. KÖYLÜ ROMANTİZMİ FORMU

Resim 5.1. İbrahim Çallı, **Hatay'ın Anavatan Hasreti**, Tuval Üzeri Yağlıboya, 94x120cm, 1935

Resim 5.2. Abidin Dino, **Yörük Kadın**

Resim 5.3. Cevat Dereli, **Tarla Dönüşü**, Duralit üzerine yağlıboya, 75.5x111.5cm

Resim 5.4. **Neşet Günal**, Litografi

Resim 5.5. Orhan Peker, **Mandalar**, Litografi, 57.5x47.5cm

Resim 5.6. Orhan Peker, **Gülibik**, Kağıt üzerine pastel, 30x19.5cm

Resim 5.7. Gülsün Karamustafa, **Mistik Nakliye**, Yerleştirme, 1992

Resim 5.8. Nedim Günsür, **Cambaz**, 25x49cm, Tual üzeri yağlıboya

Resim 5.9. Melike Kılıç, **Çamaşır Şehir**, Kâğıt kesme, Çap 30cm, 2012 (Detay)

Resim 5.10. Deniz Aktaş, **Yok Yerler II**, Kâğıt üzerine mürekkepli kalem, 120x150cm, 2016

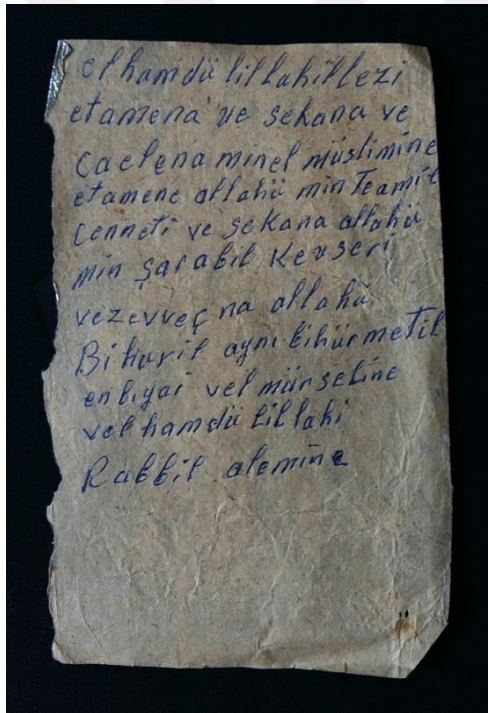
Bir kız oturuyor çimenler üzerinde, belki bir tarlada. Kendinden telaşlı ama durağan bir halde. Gövdesi öne doğru gibi ama değil, boynu geride. Ardında bir ev, arkada kalanlara kalan aklıyla birlikte. Ne kalkabiliyor ayağa, ne sarılabiliyor toprağa. Arada kalmışçasına kararsız bir form gibi oturuyor orada. Gitsem mi kalsam mı diye düşünüyor adeta.

Amerikalı ressam Andrew Wyeth'e ait resim. Resmin ismi, Christina'nın dünyası. Bu resmin fotoğrafını çok sevdiğim arkadaşım Coşkun Demirok yıllar önce bana göndermişti; "Bu resmi gördüğümde aklıma hep sen geliyorsun." demişti. Yeri yurdu çokta önemli değildi, bir form yoluyla belliki her şey anlaşılabilirdi. O formun peşine düştüm şimdi; kitapları, sayfaları kurcaladım, baktım, baktım!

Çallı'nın bir resmi çıktı karşıma, yukarıdaki sayfada Abidin Dino'nun yanında; "Hatay'ın anavatan hasreti". Christina'nın Dünyası'nı çağırıyordu. Ama daha çok

çaresiz bir formdu. Bana annemin çaresizliğini hatırlatan, yorgun, bıkkın, ama güçlü, direnen bir form haliyle yaşamaya çalışan, her şeye rağmen sevgi dolu bir form. (Resim 5.1)

Dereli'nin tarladan dönüşüydü bizim iş gücü formumuz. (Resim 5.3) Bütün gün elbirliğiyle çalışılırdı. Gün batımına paralel evin yolu tutulur, tüm yorgunluğa rağmen çalışma ve üretmenin sevinci olurdu. Büyükbabamın el yazısının karşısına, onun yazı formuna denk bir resim koymak istesem, tam orada; Cevat Dereli'nin kendinden emin ve kararlı, basit ve kesik çizgilerinin dinamizmiyle kurguladığı bu resimler dururdu. (Resim 5.11, 5.11) Eğer büyükbabam bir ressam olsa, Cevat Dereli gibi bir ressam olurdu.

Resim 5.11. Büyükbabamın el yazısı

Resim 5.12. Büyükbabamın el yazısı

Ya babam! Bütün yaz yabası omzunda, ordan oraya telaşla koşturan babam. Ve bir Neşet Günel resmine düşen yansıması, Çallı'nın altında. (Resim 5.4) İçten ve dürüst bir anlatımla, Anadolu insanının gerçeğini bedensel ve ruhsal kimliğiyle yansıtarak bize gösteren, sorunlu, bunalımlı, umutsuz, korkulu, baskılı, elleri ayakları kocaman, yırtık, yıkık-dökük, dramatik bir form. Hiç konuşmadan sessizce duran, ama dokunsan bangır bangır bağıracak gibi, tutarlı gibi ama tutarsız, tatsız tuzsuz bir form.

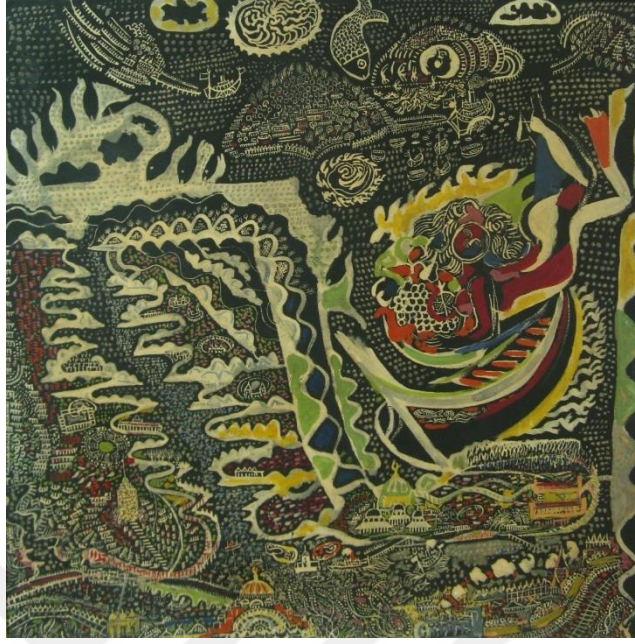
Abidin Dino resimlerinde perspektif yokluğu yaşayan, hem var gibi hem yok gibi bir form. Yörük Kadın'ın yüzünün derinliğinde, Babaannem' in yaşamının gerçeğinde; güneşin altında kavurucu sıcakla, belki en soğuk kışların ayazıyla, elmacık kemiklerinin altında çukurlaşan, doğayla inatlaşan bir form. Boşluğun bir köşesinde rüzgara ellerini dayamış, göremediği, dokunamadığı bir canavarla itişip kakışan agresif bir form. (Resim 5.2)

Resim 5.13. İhsan Oturmak, **Stratejik Güzelleştirme**, Enstalasyon
(Kerpiç, Toprak, Saman, Taş), 2017

İhsan Oturmak'ın Stratejik Güzelleştirme yerleştirmesini gördüğümde, sanatçının bu düzenleme için kendi elleriyle döktüğü minik kerpiçlerin, babaannemin betimlemesiyle: "Sırtımda çocuk bağlı, karnım burnumda, bu evlerin bütün kerpiçlerini hep ben kendim döktüm." diyerek anlattığı; tozlu, küp şeker gibi suda erimeye hazır hatıralarımı anımsatan, ihtiyacı olan her şeyi kendi üreten form. (Resim 5.13)

Ve işte bütün heybetiyle kuvvetli bir gölgeye dönüşen, simsiyah karanlığıyla kendini belli eden, Orhan Peker elinde, mandalar bahanesiyle bir derinliğe bürünen lekese bir form. (Resim 5.5, 5.6) Sınırları belli belirsiz, renkleri değişken, netlik arasında gidip gelen, kucağında horozuyla ve kaygılı, tekinsiz bakışlarıyla bana abimi işaret eden, belki mahcup, belki suçlu ama çekimser ve içe dönük bir form. Ve biraz haylaz, biraz da yaramaz bir form.

Resim 5.14. Bedri Rahmi Eyüboğlu, **İstanbul**, Kağıt üzerine guaj, 70x70cm, 1952

Bedri Rahmi resimleri; hep bir benekli form, hep bir çileli belki de çilekli. Nokta nokta, boşluk boşluk ama dolu dolu. Sanki köy yollarında, tarlalarda, avlularda uçuşan toz bulutu formları. Sanki gece karanlığında, ışısız coğrafyada tavanımıza dizili parıldayan yıldız yansımaları. Çizginin, rengin, lekenin, motifin mekânsız çiniler ve dokumalara dönüşmesiyle, yerel gerçeğe yönelen bir form. Buradaki resimde; yaşadığı şehri yakınında, doğduğu yerleri uzağında bize gösteren, dalgalı, balıklı, rüzgârlı, kıyıllı, kıvrımlı ve dağınık, darmadağınık bir form. (Resim 5.14)

Yıl 2003, Gazi Üniversitesi Resim Öğretmenliğini kazanmıştım. Ankara'ya yerleşiyordum. Memleketimden ilk uzaklaşmamdı, belki de ayrılmam, belki de vedam. Annem, tıpkı Karamustafa'nın Mistik Nakliye enstalasyonunda yorganları dürmesi gibi; bana bir yorgan dürmüş ve koca bir çuvala yastığımla birlikte koymuştu. (Resim 5.7) Yaygın, özgür hayatım dürülü bir forma dönüşmüştü adeta. İncecik bir çuvalın içindeki o yorgan kadar bile korunaklı hissetmiyordum kendimi. Açıkta, ayazda çıplak bir formdum sanki. Beni ısıtan, saran, koruyan, bana rüyalar taşıyan, o çiçekli kumaşıyla sele serpe formuyla içimi ısıtan yorganım; katlanmış, kıvrılmış, dürülmüş, burulmuş formuyla bana sadece tekinsiz bir durumu ifade ediyordu. Ben yorganım gibiydim, yorganım ben gibi, biz bir tirtıl gibiydik; yolunda yürürken sakin ve sessiz; ansızın gövdesine temas eden, dokunan elle bir anda kıvrılan tirtıl gibi bir form.

Cambaz resmi bizim köy meydanı gibi. Burada sanatçının betimlediği, şehre Anadolu'dan göçen köylünün kent meydanındaki gösteriye olan ilgisi, neşesi, hevesi. Bizim köy meydanında yapılan düğünlerimiz de köyün artık tek eğlencesi. Kıyıdan kenardan uzanıp meydanda olan biteni ilgiyle izlemekle açığa çıkan bir meraklı, kalabalık form. (Resim 5.8)

Resim 5.15. Ahmet Doğu İpek, **İkinci Hasat**, Kağıt üzerine grafit, 75x150cm,2015

Bir form duruyor kenarda, ismi Hasan. Yok, yok, Hasat. (Resim 5.15) Adı "Hasat" konulmuş bir form. Kıvrımlı, burulu, buruk, buruşuk bir halde. Usul usul hareket eder gibi kurgulanmış, sonsuz bir iç bükey formda takılı kalmış, tüm çabasına rağmen hiçbir şey üretemeyen bir makine diyormuş sanatçı ona. Adını aldığı hasatın tersine, üretmenin zıttına, amaçsız ve sonuçsuz öylece yaşayan, değişikliği olmayan, ismiyle tezat bir form. Adı Hasan, yok yok Hasat.

Karaköy'deyim, İmkânsız Uzam isimli sergiyi geziyorum. Sanki imkânlı bir şey var mı diye düşünüyorum. Gökkuşağının üzerinden usul usul kaymak gibi mesela. Bir imkânsız form hayal ediyorum. Deniz Aktaş "Yok yerler" i resimlermiş; yok form, yok olan form, olmayan form gibi. (Resim 5.10) Yersiz yurtsuz, aidiyetsiz, coğrafyasız, belli belirsiz, tanımsız, isimsiz yerler. Yerellikten ve yöresellikten uzak, ama bir yerlerde varolan, insan eliyle inşaa edilmiş harap ve yıkık formların doğaya teslim oluşunu anlatan. Nerede olduğu, nereli olduğu belirsiz; ama bir özlemlerle, bir iyileştirme söylemiyle çizilen; yalnız, uzak, çağıran ama gelme diyen hayali bir form.

"Hikâyemiz, tarihle yurt arasındaki bilinen çelişkidir. Bir başka ifadeyle, yurdu arayıştan ayıran, ölçülmesi mümkün olmayan, imkânsız uzam." Jeanette Winterson (The World and Other Places; Orion, Vintage, 2000)

Tarihsel birikim ve toplumsal örgütlenme sistemlerindeki her türlü dönüşümde, dönüşümü tetikleyen politik, ekonomik ve kültürel yapılanmalarının merkezinde, en temelde uzamsal biçimlenme süreçlerinin etkisi olduğu vurgulanır. Uygarlık anlatısının yerleşme ile ilişkisinden ulus-devlet sistemlerine, küresel enternasyonalizm tahayyülünden, göç-sürgün ve yer değiştirmeye coğrafya-aidiyet-kimlik kavramlarının değişimine, zaman ve mekân kavramı öznel deneyimin uzamı haline gelir. Edward Said'in dediği gibi "Bütün dünyayı yabancı bir diyar" olarak görmek yaratıcı düşünceyi mümkün kılabilir mi? Coğrafya, toprak, yer, kent, mahalle, ev ve uzamsal aidiyeti tarif edebilecek her türlü tanım bugünün anlam dünyasında hala mümkün olabilir mi? Fiziksel yıkımdan insanlığın tahribatına varan bir zincirde, kolektif bilincin ve ortak kültürün ifadesi olarak yaratıcı eylem, tahribat ve yıkımın geride bıraktıklarına mesken olabilir mi?"²¹

Çizgi çizgi örülen bir form, bir hayali dünya. (Resim 5.9) Belki tüm dünyaya ait, belki dünyalı değil. Ağaç ağaç, dağ dağ, yamaç yamaç, ev ev çizilen; zaman zaman devlerin ziyaret ettiği, bazı ormanlarında kardeşim Gamze'nin gezdiği, orada kalmak, orada olmak, oralı olmak istediğim büyümlü bir form.

Eviner'i seviyorum. Sadece seviyorum. Gölgeye dönüşen lekeri ve eklediği çizgilerle canlandırdığı bedenleri seviyorum. Aidiyetsizliğini, yerelsizliğini, bedene odağını ve insanı sunuşunu seviyorum. Sürekli başkalaşan ve dönüşen formlar görüyorum. Biçimleriyle birlikte tanımlarının değişebilirliği etkiliyor beni. Yüze hâkimiyetini, yüze sarılmasını ama yüzeyden bağımsızlığını seviyorum. Gazel resminde anneannemin bahçesini görüyorum, yağmur ardından sislerle silikleşen ve güneşle netleşen güllerini; evlerin yerini taşıdıktan sonra yerinden kalkan Evliya'nın silüetini görüyorum. Onun yüzeylelerinde parçalanmış formu buluyorum. Buraya da parçalanmış satırlardan oluşan, bilindik bir gazel formu koyuyorum:

"Öyle ser-mestem ki idrak etmezem dünya nedür

Men kimem saki olan kimdür mey ü sahba nedür

Gerçi canandan dil-i şeyda için kam isterem

Sorsa canan bilmezem kam-i dil-i şeyda nedür

²¹ Derya YÜCEL, İmkânsız Uzam Sergi Kataloğu, 6.

Vasldançünâşık-i müstağni eyler bir visal
Aşika maşukdan her dem bu istiğna nedür

Hikmet-i dünya yü mafiha bilen afir değül
Arif oldurbilmeye dünya yü mafiha nedür

Ah uferyadun Fuzuli incidübduralemi
Ger bela-yi ışk ile hoşnud isen gavga nedür

FUZULİ”²²

5.1. Benim Formum

Resim 5.16. **Miyazaki Buradaydı-9**, Kağıt üzeri suluboya, 20x19cm, 2010

Resim 5.17. **Miyazaki Buradaydı-11**, Kağıt üzeri suluboya, 20x19cm, 2010

²² <https://www.liseeedebiyat.com/dvan-edebiyati/383-siirler-divan/fuzuli-divan-edebiyati/1048-gazelnederfuzul.html>

Resim 5.18. **Miyazaki Buradaydı-15**, Kağıt üzeri suluboya, 20x19cm, 2010

Resim 5.19. **Miyazaki Buradaydı-16**, Kağıt üzeri suluboya, 20x19cm, 2010

Bir form düşer kâğıdıma. Arar mıyım? Bekler miyim? Kovalayıp yakalar mıyım bilmem. Bir filmin izinden, onun heyecanı ve telaşı içinde kendimi bulurum. Sabah akşam Miyazaki izler dururum.

Resim 5.20. **Keşke kılıçığım olmasaydı**, Tuval üzeri akrilik, 140x190cm, 2011

Elime aldığım boyalar dokundurdukça kâğıdımın üstüne; dağılır, çığlık çığlığa koşarlar sanki. Sanki bir neşe kaynağı açığa çıkar. Coşkuyla yayılır renkler. Dalga dalga, burgu burgu formlar doğar aniden. Onları takip ettikçe bir yere varacağımı sanırım, peşlerinden gider dururum. Ama bir yerde yorulur kalırım. Öğle uykusundan uyanır gibi sersemce uyanırım resmimin başında. Şöyle bir bakınca çocukluğumu orada bulurum. Başlarım o kıvrımlı formları çizgilerle sınırlandırmaya, lekeleri canlandırmaya. Her bir leke hayat bulsun isterim, her biri bana gülsün, gözlerini çizmezsem gözsüz gibi hissederim. Benim yüzümden gözsüz kalmış gibi. Her bir leke hayat bulsun isterim. Çocukluğumda etrafımdaki lekelerde neleri hayal ediyorsam, tıpkı o ritüeli tekrar ederim. Ve unuturum o sırada özlemlerimi, hasretlerimi, gurbetimi, eksiklerimi. Bir anda kendimi tam hissederim, unutturan formumla, kâğıdımda bir leke gibi hayat bulur, kucaklarım resimlerimi. (Resim 5.16, 5.17, 5.18, 5.19, 5.20)

Resim 5.21. **Sümüklü Mendillerim-6**, Peçete üzeri karışık teknik, 23x37cm, 2011

İlkokula giderken, “önlük, yakalık, beslenme çantası, sırt çantası, mendil”di değişmeyen formumuz. Benim; incecik, tül gibi beyaz bir mendilim vardı, kareydi, 40x40cm kadardı. Üzerinde; mavi-siyah-pembe-sarı renklerle boyanmış Japon bir kız figürü vardı. Mendilin etrafını saran bir de lacivert dikişten çerçeve, bir lacivert çizgi. O kadar severdim ki mendilimi, kullanmaya kıyamazdım. Mecbur kalınca mecburen... Annem her hafta sonu onu yıkar, ütüler, katlar verirdi bana, ben de çantama koyardım.

Resim 5.22. **Sümüklü Mendillerim-8**, Peçete üzeri karışık teknik, 23x50cm, 2011

Miyazaki eşliğinde yaptığım resimlerin boyaması sırasında, fırçamı temizlediğim peçetelerim vardı. Bir süre resim yaptıktan sonra fark ettim ki; her bir peçete sanki bir mendile dönüşmüş. Renklenmiş, resimlenmiş, desenlenmiş, çiçeklenmiş. Başladım onlarla oynamaya; derken sümüklü mendillerim çıktı ortaya. (Resim 5.21, 5,22)

Resim 5.23. **Tohtadın mı?**, Tuval üzeri akrilik, 100x180cm 2012

Bu resimlerimi Miyazaki filmleri eşliğinde doğurdum. Bunları sergilediğim serginin adını da, Yasemin Hocam sayesinde 'Miyazaki Buradaydı' koydum. Bu sergimi ziyaretinde Gülçin Hocam (Aksoy) bana şu soruyu sordu: "Miyazaki Buradaydı, tamam. Pekiyi Azime neredeydi?". Bu sorunun üzerine nerede

olduğumu, nerede olmak istediğimi düşledim durdum. Sonunda “Azime Oradaydı” başlıklı serimi doğurdum.

Resim 5.24. **Neydiyon Hemi?**, Tuval üzeri akrilik, 100x180cm, 2012

Resim 5.25. **Aman Heri!**, Tuval üzeri akrilik, 100x180cm, 2012

Bedenimin var olduğu yerle yaşadığı çatışmayı, bu çatışmadan kaçma çabasını yansıtan rengârenk formların, biçimlerin, kedilerin, böceklerin, yaprakların, bulutların, yağmurların, denizlerin ardına sesler yerleştirdim. Bulunmak istediğim yerin hayaliyle duyduğum seslerdi bunlar. Avluda iş yaparken koşturan annemin babamın sesi, sohbetlerimizin kıyısı köşesi, bazı cümlelerimizin tam göbeği; **Aman**

Heri! (Resim 5,25), **Neydiyon Hemi?** (Resim 5.24), **Essahtan mı?, Mamir mi?** (Resim 5.27), **Öllüğükörü** (Resim 5,26), **Tohtadın mı?** (Resim 5,23), **Neyse Gadacım.**

Resim 5.26. **Öllüğükörü**, Tual üzeri akrilik, 100x260cm, 2012

Her ses bir çit gibi serildi formlarımın arkasına. Sanki 'burada' gezerken, yürürken, eve dönerken, camdan bakarken gördüğüm pencerelerin demir parmaklıkları gibi dizildiler arkaya. Korur gibilerdi çizdiklerimi, kucaklar gibilerdi. Kütleleşip ağırlaştılar, bir yapıya dönüştüler sanki. Taşınmış bir form gibi; hatıralarımdan, duyduklarımdan, hatırladıklarımdan gelip kurulduklar buraya. Saklandılar resmimin arkasına, bildiğim ama söylemek istemediğim anlamlarıyla.

Resim 5.27. **Mamir mi?**, Tual üzeri akrilik, 160x260cm, 2012

5.1.1. Orası

Kundakta gelip beşiğe konduğum, odalarında büyüdüğüm, avlusunda uyuduğum, bahçesinde koştuğum, çatısından atladığım, duvarlarına tırmandığım, penceresinden baktığım, divanında yattığım, koltuğuna saklandığım, dolabını kurcaladığım, köyümde ki evim. Anne karnından sonraki ilk evim...

Resim 5.28. **Orası**, Kağıt üzeri karışık teknik, 70x200cm, 2012

Büyülü duvarlarımız vardı, bembeyazdı her yanımız, peri tozu serpilmiş gibi ışıldardı akşam ışıkları açtığımızda. Merakla sorardım her seferinde, neden böyle parlıyorlar diye. Kireç derdi büyük babam, “Kireç böyle parlar, içinde şeker saklar”.

Bir büyülü orman gibiydi evimiz. Şimdi düşlediğimde sanki Alice harikalar diyarı. Kardeşlerim, ailem, oyunlarımız, okulum tam da yanı başımızda, uçsuz bucaksız tarlamız, üstünden inmediğimiz meyve ağaçlarımız kapısını çaldığımız komşularımız, Yağmurlarla gelen salyangozlar, güneşle kaçan kaplumbağalarımız, bin bir çeşit çiçeklerimiz mis kokulu ağaçlarımızın altında...

Öğle saati güneş tam tepeye çıktığında, uzanırdım demir ve ılık su kokulu, parlak ve pürüzsüz beton verandamıza. Büyükbabamın acı yeşille boyadığı tahta parmaklıklara uzatır yaslardım bacaklarımı, rüzgârla birlikte kendimi dinlerdim, içimdeki çocuk mutluluğumu izlerdim.

Kavak dallarından akasyalara konar kaçardı kuşlarımız, ansızın bir sağsak gelirdi avluya, haykırırdı bağıra bağıra, “Yine bir haber getirdi” derdi annem, sağsağın ne anlattığını bilmeden.

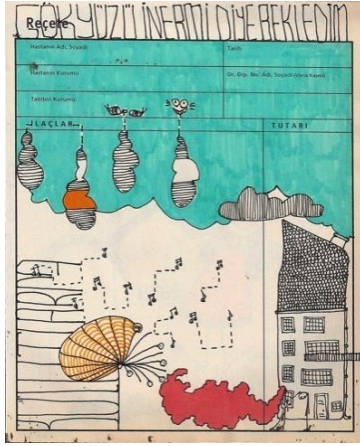
Üç eşit parçaya bölünmüş karelerdi odalarımız. Düşündüm de hepsini birden, onları tanımlayabildim kilimler üzerinden. Her odanın değişmeyeniydi kilimler, her birimizin anısını üstünde biriktiren. Şimdi düşünüp hatırlamaya çalıştığımda, her oda kilimiyle canlanıyor zihnimde desen desen. Ve anılarım geçiyor gözlerimin önünden...

Babaannemin evini hatırlıyorum; bizim evimize eş, bizim evimize bitişik, hayatımıza ortak, bir o tarafa – bir bu tarafa gelip gidiyoruz. Babaannem zor, babaannem yorucu, babaannem hırçın, babaannem hasta. O küstüğünde serin verandamızda koşup kapısına dayanıyoruz sofraya getirmek için. Sofra bizi birbirimize bağlıyor, ne olursa olsun herkes orada bir arada toplanıyor.

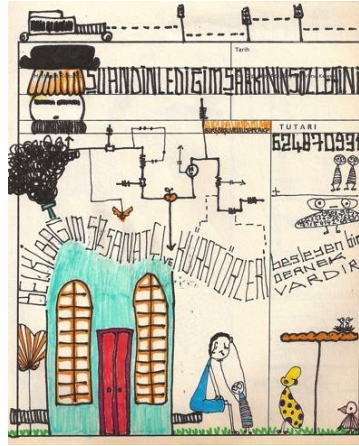
Annem çamaşırlarımızı asıyor; parmaklıklar arasında benim boyumun yetişmediği yüksek tellere, biz kardeşimle alçak parmaklıklar arasına tel bağlayıp oyuncak bebeklerimizin kıyafetlerini asıyoruz, anneme dönüşmenin provasını yapıyoruz.

Günler geçiyor, zaman tükeniyor, biz değişiyoruz, evimiz değişmiyor, ben gidiyorum evimden, ailem kalıyor, kapı pencere kalıyor, ben gidiyorum evimden, ağaçlar kalıyor, annem yine avluda bağılıyor “OLUK TAŞTIIII!...”.

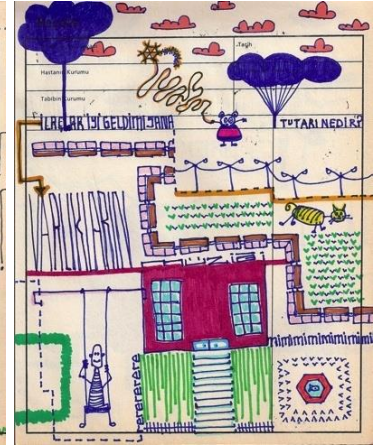
Ben gidiyorum evimden, çiçekler yine açıyor, kuşlar yine geliyor, ben gidiyorum evimden, göremiyorum, duyamıyorum, koklayamıyorum. Oralardan buralara geliyorum, uzaktayım, babamın kamyonuyla kesik çizgili yollarda kat ettiği mesafeleri kat ediyorum, uzaklaşıyorum, bir başka evim oluyor; kardeşim yok oynasam, bahçem yok koştırsam, ağaç yok tırmansam, bir kuş görsem kovalasam, parmaklık bulsam çamaşır assam, yağmur yağsa toprağı koklasam. Hepsini, her yeri, her şeyi özlüyorum; gözlerimi kapatıp yaşanmışlıklarımı düşünüyorum ve bir hayali formu yaşıyorum. (Resim 5.28)

Resim 5.29. **Reçete Defterinden**, 20x14cm, Kağıt üzeri boya kalemi, 2013

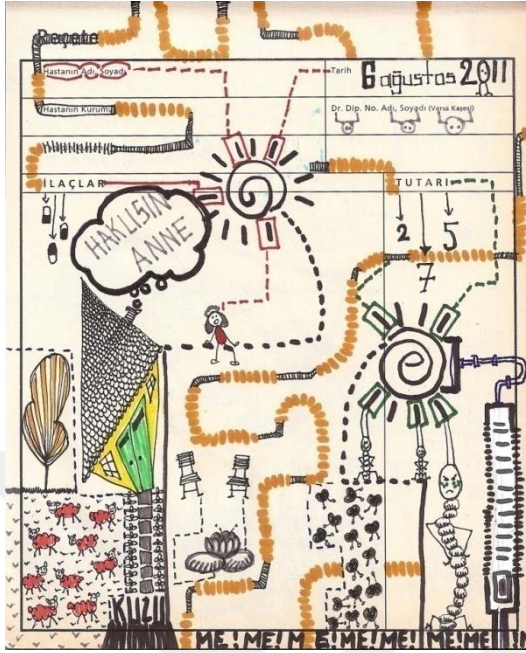
Resim 5.30. **Reçete Defterinden**, 20x14cm, Kağıt üzeri boya kalemi, 2013

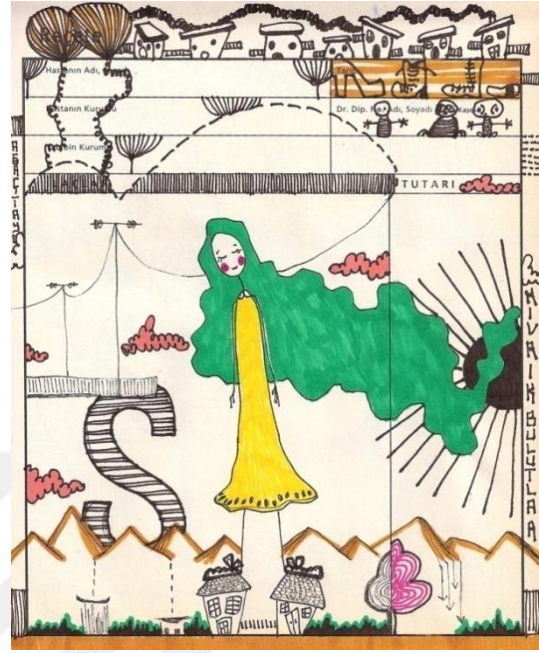
Resim 5.31. **Reçete Defterinden**, 20x14cm, Kağıt üzeri boya kalemi, 2013

Galeride çalıştığım dönemde, Bağdat Caddesi Ogün Sokaktaki mekânın yan komşusu bir eczaneydi. Ben galeride çalışmaya başladıktan sonra, eczane ve galeri ilişkisi hiç olmadığı kadar yakınlaşmıştı. Benim geleneğimde, komşuluk ilişkisi çok önemliydi, hala da öyle; ama İstanbul şartlarında sürdürülebilirliği elbette tartışılır.

Bir gün eczanenin deposunu temizlediğini, fazla eşyalarını atmak için dışarı koyduklarını gördüm. Yardım etmek için yanlarına gittiğimde, bu eski ve kullanılmamış, güncelliğini yitirmiş reçete defterlerini buldum. Tam bana göreymiş defterler; heyecanla onları bana vermelerini istedim, sağ olsun kabul ettiler. Artık yeni çizim alanlarım olmuştu. (Resim 5.29, 5.30, 5.31)

Resim 5.32. **Reçete Defterinden**, 20x14cm,
Kâğıt üzeri boya kalem, 2011

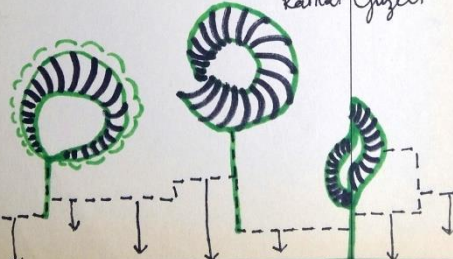
Resim 5.33. **Reçete Defterinden**, 20x14cm,
Kâğıt üzeri boya kalem, 2011

Defteri kullanma biçimim, malzemedan kaynaklı olsa gerek, beni daha çok desen çizmeye yönlendirdi. O güzelim sarı renkli saman kağıdın yüzeyini, renkli kalemlerimle resimliyordum. (Resim 5.32, 5.33) Daha önce ufak tefek denemelerle yaptığım desenlerimi bu defterlere taşıyordum. Derken bir günlük gibi yaşadığım anların yansımaları düşmeye başladı sayfalara. Konuşmalar geldi girdi, benim ruh halim, karşımdakinin ruh hali; duyduklarım, gördüklerim, duymak ve görmek istemediklerim bazen, yaşadığım, yaşıyor olduğum bir güncel form oluşmaya başladı. Bazen başkalarına, bazen kendime yazdığım reçeteler oluştu. Yüzey almış başını gidiyorken, ard arda aktı çizgiler. Derken “Miyazaki Buradaydı” sergim süresinde anı defterim olsun istedim bu defterler. Herkes bana bir reçete yazsın, defterime imza bıraksın...(Resim 5.34)

Reçete	
Hastanın Adı, Soyadı	Tarih
Hastanın Kurumu	Dr. Dip. No. Adı, Soyadı (varsa Kapsel)
Tabibin Kurumu	
ILAÇLAR	TUTARI
<p>"mükemmel bir performans izleyorsunuz" Miyazaki buradaydı. Arime burada.</p> <p>Yasemin Nur YNT Haberajansı Yasemin</p>	

Reçete	
Hastanın Adı, Soyadı	Tarih
Hastanın Kurumu	Dr. Dip. No. Adı, Soyadı (varsa Kapsel)
Tabibin Kurumu	26.04.2011
ILAÇLAR	TUTARI
<p>Seydi Azime, Bizi taşıdığınız bu icat, çocukları, gerçek üstü ama bir o kadar doğaya yakınlar hakikatimiz dünya için size teşekkür ederiz. Orada hep mutlu olur! Biz de bu sahillik edelim - Seydi ile...</p> <p>Meryem H</p>	

Reçete	
Hastanın Adı, Soyadı	Tarih
Hastanın Kurumu	Dr. Dip. No. Adı, Soyadı (varsa Kapsel)
Tabibin Kurumu	
ILAÇLAR	TUTARI
<p>Dünyadaki her şeyin kışkırtıcı sözleri ve çerçevesi hepimiz için bir ayrı bir dünya yaratıyor. Eğer dijital hayatımız - Çabucuk ayni ve canlı ile suttuğun sürecek bu sergi sergisinden sahnir - Düşüncelerimle dijitali ile sergilerinde SERGİ KİTAP</p> <p>21-10-2011-16:30</p>	

Reçete	
Hastanın Adı, Soyadı	Tarih
Hastanın Kurumu	Dr. Dip. No. Adı, Soyadı (varsa Kapsel)
Tabibin Kurumu	
ILAÇLAR	TUTARI
<p>Seydi Azime, Sergini geçdim i çok şaşırdım. Harika resimler! Tam senin halini yansıttılar! Nice güzel sergilere.... Bana bütün destek için de çok teşekkürler. Kainat Çiğmeli</p> 	

Resim 5.34. "Miyazaki Buradaydı" sergisinde Reçete Defterine yazılan notlar, 2011

MSU. SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kimlik bilgileri yazılı öğrenci için belirlenen Tez/Esere konu önerisi aşağıda sunulmuştur.
Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Sayı : Tarih : 03 105 12041

Enstitü No : 2009 61 65	Danışman
Adı ve Soyadı : Azime Sarıtoprak	Yrd. Doç. Yasemin Nur Toksoy
Program : Resim	EABD / EASU (Bölüm) Başkanı
Kademesi : Yüksek Lisans	Prof. Mahmut Bakurt
Önerilen Danışman (Atanmamış Olanlar İçin) :	

DİKKAT: Formu doldurmadan önce arka sayfadaki yönergeyi okuyunuz.

Tez / Esere Adı : Günümüze Kadar Coğrafyada Köylü Romantizmi

Çalışmanın Amacı: Bu çalışma bir eser metni şeklinde olacaktır. Kişisel üretiminin nedenlerini ve etkilerini bu eser metninde tanımlayacağım, hem de eser olarak sunacağım. Köyden geldiğim için ve büyüdüğüm coğrafyanın özlemini eserlerimde yansıttığım için, eser metni başlığımı "Günümüze Kadar Coğrafyada Köylü Romantizmi" olarak belirledim. Dolayısıyla amacım, "Köylü Romantizmi" kavramını araştırmak; bu coğrafyada ki üst başlık ile ilişkili sanatsal üretimlerde bulunmuş sanatçıları incelemektir. Bununla birlikte, "Köyden büyük şehre" bakışı ve "büyük şehirden-köye" bakışı incelemeyi amaçlıyorum. Aynı zamanda günümüzde yapılan güncel üretimlerde bu başlık dahilinde bulunacaktır. Bunun yanı sıra, "Köyden kente gelmiş bir sanatçı olarak ve kentten köye bakan biri olarak" kişisel bakışımı da irdeleneceğim.

Çalışmanın Yöntemi (Metodu): Bu çalışma ilk olarak, bu coğrafyada ki resim sanatında köy-köylü imgesini ve "köylü romantizmi" konusunu araştırmak üzere başlayarak; ardından 80'ler ve 90'lar da yersizlik-yurtsuzluk sorunu üzerine gelişen tartışmalara yer verilecektir. Yöntem olarak tüm görsel materyaller ve yazılı kaynaklar taranacak. Örneğin, sergi katalogları, kavramsal metinler, sosyolojik metinler vs. gibi bunlarla ilgili olarak metin örnekleri eklerde yer almaktadır. Ek 1: Türkiye'de Sanat, Mayıs-Haziran 1993, Ek 2: Toplum ve Bilim, Kış 1998, Ek 3: Sibel Horada "Hiss Yar Alanının Gibi" 2009-2010, Ek 4: İkinci Sergi-Hafiszet, ARTER 2011.

Çalışmanın Planı: "Köylü Romantizmi" kavramı açıklanacak. Köyden kente göç - beden ve beyin göçü - hem fiziksel hem de fiikili açıdan ele alınacak; köyden kente bakış ve kentten köye bakış sanatsal sergide incelenecektir. Coğrafyada köy-köylü algularını ele alan sanatçılara bakılarak 80'ler-90'lar da yersizlik-yurtsuzluk sorununun ne şekilde gözlemlendiği ve etkileri araştırılacak. Günümüze gelindiğinde bu coğrafyada üst başlık (Günümüze Kadar Coğrafyada Köylü Romantizmi) başlığında gerçekleştirilen güncel sanat üretimlerinden örnekler verilecektir. Yapılan araştırma sonucunda oluşan eser metniyle birlikte ürettiğim çalışmalar sergi olarak sunulacaktır.

(Bu kısmı boş bırakınız)

TEZ / ESER ÖNERİSİ İLE İLGİLİ ALINAN KARARLAR

EVRAK
KAYDI

Kayıt Tarihi

Kayıt No.

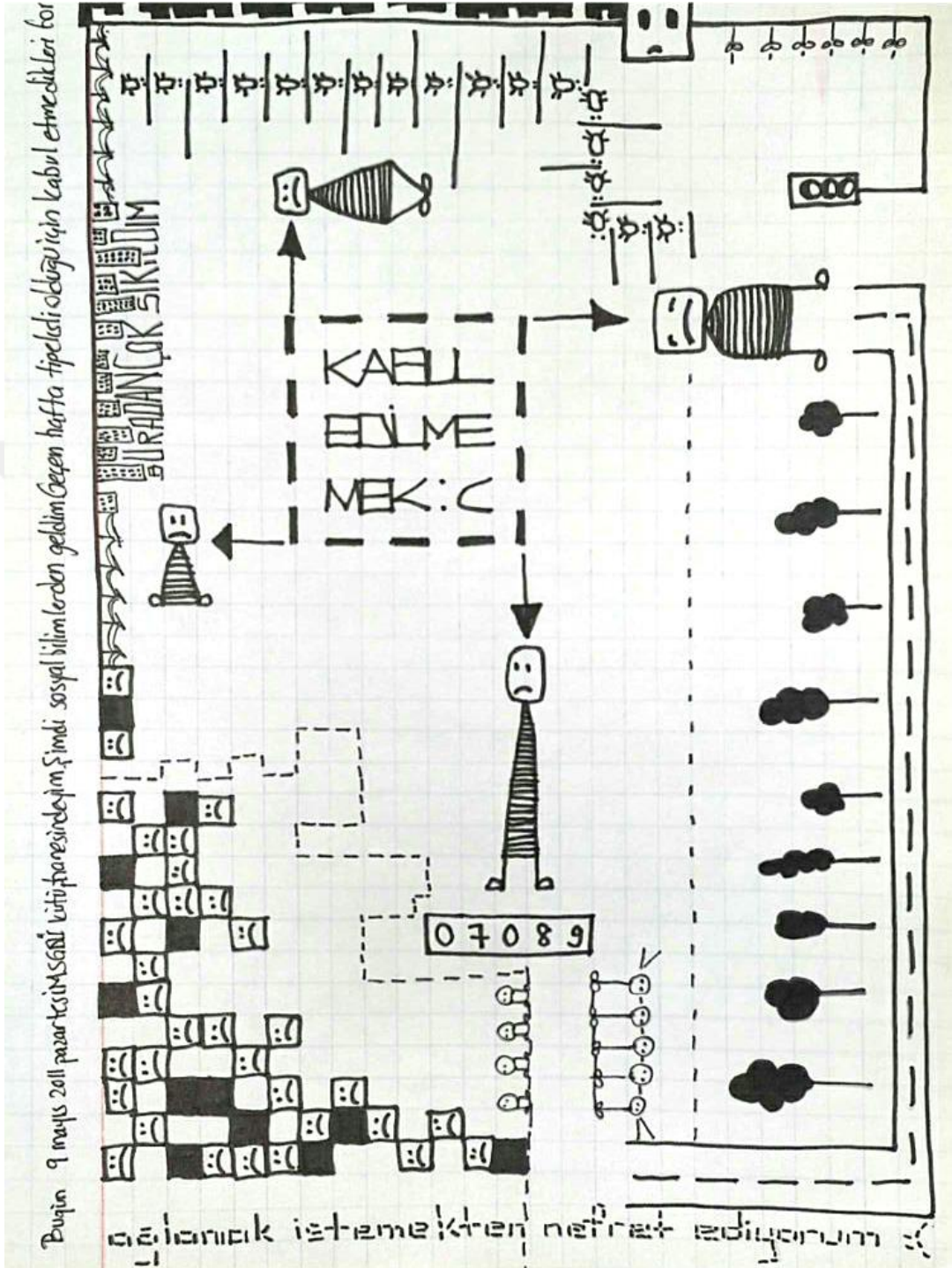
Kod No.

1- Tez İnceleme Komitesi'nin / / tarihli toplantısında, tez önerisinin karar verilmiştir.

2- Enstitü Yönetim Kurulu'nun / / tarih ve / sayılı toplantısında;

(Devamı arkada)

Resim 5.35. Esere metni konusu başvuru formu, 3 Mayıs 2011

Resim 5.36. **Kabul edilmek**, Kağıt üzeri mürekkepli kalem, 21x14cm, 2011

Resim 5.37. **Tipeksliyim**, Siyah karton üzeri tipeks, 10x30cm, 2011

Tezimin konusu için enstitüye teslim ettiğim formların birinde, bir yerde düzeltme yapmak için kullandığım tipeks suçlu bulunmuştu ve başka bir form; temiz, düzeltilme yapılmamış, masum, net bir form istediler benden. (Resim 5.35) Başvurumu buna göre revize ederek yeniledim. Bu durumun üzerine, önce o anki ruh halimle “Kabul edilmek” (Resim 5.36) ardından da ‘Tipeksliyim’ (Resim 5.37) doğdu. Derken, alıp başını giden yüzey siyaha döndü ve üzerinde tipeksi buldu. Siyah zemin üzerine, tipeks ve beyaz kalemlerden oluşan bir güncel form; anlarımı, günlerimi, yaşadıklarımı, arkadaşlarımı, kazalarımı, hatıralarımı, rüyalarımı, buraları, oraları, yokluklarımı, varlıklarımı, hayallerimi, isteklerimi açığa vurdu. Ard arda dizilince her bir sayfa, bu videodaki akan form doğdu. (Resim 5.38, 5.39, 5.40)

Resim 5.38. “22.01.2012-02.05.2012”, 8', Video, Loop, 2012

Resim 5.39. “22.01.2012-02.05.2012”, 8', Video, Loop, 2012

Resim 5.40. "22.01.2012-02.05.2012", 8', Video, Loop, 2012

Resim 5.41. **Teksin**, Kağıt Kesme, 23x24cm, 2016

Sonra bir gün, yüzeyimde yaygın, durgun, sele serpe kurulu formlarım birbirlerinden koptu. Her birini yüzeyimden çıkarmak, yerlerinden koparmak istedim; belki kendim gibi. Her biri tekil olsunlar, yüzeyde göç etsinler, gezinsinler istedim;

belki ben gibi. Her biri kendi alanında bir dünya kursun ve orada söylediği bir söz olsun istedim; belki benim gibi. Ve bir hayat süreceklerse eğer orada, bu hayatı mutlulukla sürsünler istedim. (Resim 5.41, 5.42, 5.43, 5.44)

Resim 5.42. **Uzaklaş**, Kağıt Kesme, 50x35cm, 2016

5.1.2. Manifesto Olsun Diye Yazdım

Var olduğumu,

Nerede olduğumu,

Canlı olduğumu,

Yaşıyor olduğumu hissettiren değişken bir form telaşı.

Farklılaşabilen, değişip dönüşebilen;

Bazen durağan bazen hareket halinde bir varlık.

Yaşamsal bir biçim derdi.

Kimi zaman benim gibi göç eden bir form, kimi zamansa yuvasından çıkmayan...

Ve her bir formla keşfettiğim kırılmalı hassasiyetim ya da kuvvetim.

Bir sığınak, belki saklanma yeri.

Belki gösterilerimi sergilediğim sahnem.

Nefes alıp veren, büyüyen, gizleyen ya da açığa vuran.

Rengin ve lekenin büyüyle çizgilere dönüşen, parçalanmış, dağılmış ama bir arada...

Benim olan, benden olan, ruhumu taşıyan, sözümü söyleyen, sesim, nefesim...

Resim 5.43. **Çalındık**, Kağıt Kesme, 24x23cm, 2016

Reçete Defterinden, Reçete Defterinden, Reçete Defterinden, Reçete Defterinden, “Miyazaki Buradaydı” sergisinde Reçete Defterine yazılan notlar, Eser metni konusu başvuru formu, Kabul edilmek, Tıpeksliyim, “22.01.2012-02.05.2012”, “22.01.2012-02.05.2012”, “22.01.2012-02.05.2012”, Teksin, Uzaklaş, Çalındık, Unuttu.

6. SONUÇ

Çalışmamın amacının; kendimi, bulunduğum yeri, özlediğim yere bakarak; 'burayı' 'oraya' bakarak, tanımlama ve anlamlandırma arayışı olduğunu belirtmiştim. Bu yolda yürürken, ortaklık kurduğum ne varsa size göstermeye ve anlatmaya çalıştım.

Coğrafyamda yaşayan ve üreten sanatçılarla kurduğum bağı, onların özlem, mesafeler, yer-yurt, aidiyet, köy-köylü, kökler, hayaller, anılar, bir yerden bir yere eşya taşımalar, yok olmak üzere olanı canlandırmalar üzerine deneyimleyip geliştirdikleri ve sundukları işleri, şiirleri, metinleri, filmleri sizlere sundum. Onları size anlatırken, kendimde daha önce fark etmediğim duygular buldum.

Gördünüz, hepsi yapmış; hepsi çizmiş, boyamış, resimlemiş, sergilemiş. Hepsinin içinde var olan duygular, bir "köylü romantizmi form"una dönüşmüş.

Sonuç olarak, ben evrende var olan, resim eğitimi almış bir zerreciğim. İçimde saklı tutamadığım, karşımdakine anlatamadığım, ağladığım, güldüğüm, sevindiğim-üzüldüğüm, fısıltılarım-çığlıklarım, kabul edişlerim-isyenlarım, hatırladıklarım-unuttuklarım, dilediklerim, vazgeçtiklerim, özlediklerim-özlemediklerim, sakladıklarım, açığa vurduklarım, boyalarım-kalemlerim, gözümü kapattığımda gördüklerim, elimi uzattığımda çizdiklerim, yapabildiğim ya da yapamadığım ne varsa, her şey işte bu çalışmamda. Resimlerimde, videomda, yazılarımda, desenlerimde.

Ve tüm metni okuyup bitirdiğinizde duyduğunuz his belki de yarım kalmış, yarıda kalmış, eksik bırakılmış, yutkunamamış tadında; tam da hayatımın lezzeti, kokusu, sesi karşılığında...

7. KAYNAKLAR

AKBULUT Kültigin Kağan (2016), “Türkiye Sanatında Yeni Bir Hareketlilik İhsan Oturmak”, **Sanat Dünyamız**, 155, Kasım-Aralık.

AKTAŞ Deniz, OTURMAK İhsan, PEHLEVAN Hasan, (2017), **İmkânsız Uzam (Sergi Kataloğu)** İstanbul

AYAN, Aydın (2006), **Nedim Günsür Retrospektif Sergisi**, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul

CALVINO, İtalo (2002), **Görünmez Kentler**, Çeviren: Işıl Saatçioğlu, Yapı Kredi Kültür Yayınları, İstanbul

DİNO, Abidin (1995), **Kısa Hayat Öyküm**, Hazırlayan: Ferid Edgü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

EROL, Turan (1984), **Günümüz Türk Resminin Oluşum Sürecinde Bedri Rahmi Eyüboğlu Yetiştirme Koşulları Sanatçı Kişiliği**, Cem Yayınevi, İstanbul

EYÜBOĞLU, Bedri Rahmi (2004), **Resme Başlarken**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul

GİRAY, Kıymet (2004), **Cumhuriyetin İlk Ressamları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul

GİRAY, Kıymet (2006), **Orhan Peker**, Beşiktaş Belediyesi Beltaş A. Ş. Sanat Yayınları:1, İstanbul

İnci Eviner 2000-2010 (2010), Galeri Nev Yayınları, İstanbul

İSKENDER, Kemal (1995), **Neşet Günal**, Ada Yayınları, İstanbul

KONGAR, Emre (2005), “İş ve İstihsal”e Bugün Bakmak, **Sanat Dünyamız**, Sayı:94, Bahar

ÖZTOPÇU, H. Avni (2003), **95/96 Ders Notları**, H62, İstanbul

PAMUK, Orhan (2001), **Sessiz Ev**, İletişim Yayınları, İstanbul (syf.45)

Türkiye’de Güncel Sanat 02 (2007), **Gülsün Karamustafa, Güllerim Tahayyüllerim**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

YAMAN, Zeynep Yasa (1993), “Türkiye’de kübizm ve yeni sanat”, **Sanat Dünyamız**, Kış, 54.

YAMAN, Zeynep Yasa (1994), “Demokrasi ve Sanat”, **Türkiye’de Sanat**, Eylül/Ekim, 15.

YAMAN, Zeynep Yasa (1994), Sanat Tarihimizde Eski Bir Konu: Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği mi, d Grubu mu?, **Türkiye’de Sanat**, 15. Eylül/Ekim.

YAMAN, Zeynep Yasa (1996), “Cumhuriyet Dönemi Resim Eleştirisinin Kaynakları”, **Türkiye’de Sanat**, Mayıs/Ağustos, 24.

YAMAN, Zeynep Yasa (1996), “Modernizmin Siyasal/İdeolojik Söylemi Olarak Resimde Köylü/Çiftçi İzleği”, **Türkiye’de Sanat**, Ocak/Şubat, 22.

YAMAN, Zeynep Yasa (1998), 1950’li yılların sanatsal ortamı ve “temsil” sorunu, **Toplum ve Bilim**, Kış, 79.

<http://www.kursunkalem.com/felsefe-terimi/oznitelik/>

<http://www.cografyalar.com/cevapsoru.asp?goster=dos&id=27>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Co%C4%9Frafya>

<http://www.yeryuzu.com/ogretim.htm#cog>

<http://www.gencyazi.com/cografya-kaderdir/>

<http://www.cografyalar.com/cevapsoru.asp?goster=dos&id=27>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Yo%C4%9Funluk>

<http://www.nedir.com/rom>

<http://www.bulmacasozlugu.net/Goster/Zaman>

<https://www.google.com.tr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=g%C3%B6%C3%A7+nedir>

<http://www.nedir.com/göç>

<http://www.milliforum.net/threads/göçmen-kuşlar-hakkında.654/>

<http://www.dairesanat.com/index.php/en/sanatcilar/temsil-edilenler/56-sibel-horada>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kamaniçe_Kalesi

<https://loutremonty.wordpress.com/tag/ahmet-dogu-ipek/>

<https://www.liseedebiyat.com/dvan-edebiyati/383-siirler-divan/fuzuli-divan-edebiyati/1048-gazelnederfuzul.html>

8. ÖZGEÇMİŞ

- 1987 yılında Merzifon'da doğdu.
- 2003-2007 Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Resim - İş Öğretmenliği, Lisans.
- 2009-2017 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans.

Seçilmiş Sergiler

- 2016 Yeni Aralık Sergisi – Galeri Soyut - Ankara
- 2015 Ye Oyna Sev Eatly İstanbul (Art50.net)
- 2015 Havada Asılı, Vogue Restaurant, İstanbul (Art50.net)
- 2015 Mamut Art Project - İstanbul
- 2014 Dokuz+Bir, Mine Sanat Galerisi, İstanbul
- 2013 Sanatçı Günlükleri, Pera Müzesi Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 6. Uluslararası Öğrenci Trienali, İstanbul
- 2012 Azime Oradaydı, Mine Sanat Galerisi – İstanbul (Kişisel Sergi)
- 2012 “Manzara Hakkında “ Mine Sanat Galerisi - İstanbul
- 2012 İşgal Duvarları, Hayaka Artı – İstanbul
- 2012 Kadına Dair, Mine Sanat Galerisi - İstanbul
- 2012 Tanışma, Mine Sanat Galerisi Palmarina Yalıkavak – Bodrum
- 2011 Miyazaki Buradaydı, Mine Sanat Galerisi – İstanbul (Kişisel Sergi)